

Barn- och utbildningsnämnden

Kallelse

Nämnd	Barn- och utbildningsnämnden
Datum och tid	2020-06-25, klockan 08.30
Plats	Kommunkontoret, Sammanträdesrum Gräsö (SR1), Östhammar
Sekreterare	Per-Åke Berg
Ordförande	Josefine Nilsson

Ärendelista

1. Vuxenutbildningen i Östhammars kommun	2
2. Utdrag ur belastningsregister	4
3. Samverkansavtal inom gymnasieskolan	5
4. Inackorderingsbidrag inom gymnasieskolan	6
5. Remiss av policy och riktlinjer för kommunens arbete och beslut som påverkar barn	7
6. Olandsskolan	9
7. Årsbudget 2021: Preliminär budget och verksamhetsplan samt flerårsplan 2022-2024	10
8. Information från förvaltningen	11
9. Rapporter från skoloråd m.m.	12
10. Redovisning av delegationsbeslut	13
11. Information	15
12. Kurs- och konferensinbjudningar	16

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2020-050**1. Vuxenutbildningen i Östhammars kommun****Förslag till beslut**

Barn- och utbildningsnämnden har tagit del av underlag, utredning och förslag till beslut i ärendet.

Barn- och utbildningsnämnden framför att den föreslagna styrmodellen, där kommunstyrelsen är beställare och budgetansvarig för verksamheten och barn- och utbildningsnämnden är utförare och myndighetsansvarig, är en bra och önskvärd lösning. Nämnden framför att det är viktigt att det tydligt framgår att det är kommunstyrelsen som äger det ekonomiska ansvaret och ansvarar för att sätta mål och ambitionsnivåer för vuxenutbildningen från år 2021.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott remitterade vid sammanträdet 2020-06-02 ärendet till barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden,

Den 2020-03-23 fick Vuxenutbildningen av kommundirektör via barn- och utbildningschef ett uppdrag att inkomma med förslag på:

- Hur styrningen av Vuxenutbildningen skulle kunna ske – inte driften, utan snarare styrning av innehåll och vem som har budget för detta.
- Hur Vuxenutbildningen behöver budgetförstärkas.
- Hur vi framledes jobbar med utbildningar inriktat mot industri och teknik (Vuxenutbildning) oavsett om vi jobbar med yrkesvux eller yrkeshögskola (YH) och vilka ekonomiska följder det får.

I arbetet med utredningen "Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun" (se beslutsunderlag) hämtade utredarna synpunkter från ett flertal aktörer som: Arbetsförmedlingen, Socialförvaltningen, Arbetsmarknadsenheten (AME), Teknikcollege, Vård- och omsorgscollege, den lokala styrgruppen för yrkeshögskoleutbildning samt enskilda företag.

Den sammantagna bilden är att Vuxenutbildningen i grunden fyller en viktig funktion ut ett utbildnings- och arbetsmarknadsperspektiv. I dialogerna framkommer behovet av en fortsatt utveckling av flexibiliteten i utbildningen och att studier, i ännu större utsträckning, ska vara möjliga att kombinera med andra aktiviteter t.ex. arbete. Att erbjuda breda utbildningsmöjligheter ses också som viktigt utifrån möjligheten att skapa individuella lösningar som leder mot arbete och sysselsättning. Fortsatt satsning på yrkesutbildningar och yrkeskurser på gymnasial nivå efterfrågas speciellt inom utpekade bristyrken som exempelvis kockar, barnskötare, vårdpersonal, tekniker, elektriker och svetsare. Viktigt är också att fortsätta satsa på utbildningar inom Yrkeshögskolan och erbjuda utbildningar på en eftergymnasial nivå.

Barn- och utbildningsnämnden

En ökad utbildningsgrad ger i sin tur effekt även samhällspolitiskt och integrationsmässigt. Vuxenutbildningen kan hjälpa människor att ställa om och byta karriär i ett allt föränderligare arbetsliv och hjälpa företagen utifrån deras kompetensbehov som både växer och förändras allt snabbare över tid

Beslutsunderlag

- Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun (2020-01-15)
- Tjänsteskrivelse 2020-05-25

Ärendets behandling

KSAU 2020-06-02

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2020-014

2. Utdrag ur belastningsregister

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av redovisningen och poängterar att det är viktigt att arbetet med belastningsregistret fortgår kontinuerligt.

Ärendebeskrivning

Vid uppföljningen av den interna kontrollplanen för 2019 konstaterades att efterlevandet av rutinen att uppvisa utdrag ur belastningsregister är bristfällig. Vid sammanträdet 2020-03-05 redovisades hur arbetet fortgår gällande utdrag ur belastningsregister vid anställning.

Beslutsunderlag

Uppföljning angående hantering av belastningsregister (2020-06-03).

Ärendets behandling

Barn- och utbildningsnämnden 2020-02-06, 2020-03-05

Beslutet skickas till

Barn- och utbildningschef
Verksamhetschefer

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2020-051

3. Samverkansavtal inom gymnasieskolan

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att samverkansavtalen inom gymnasieskolan omförhandlas inför budgetåret 2021 så att samverkan endast sker på program och inriktningar som kommunen inte erbjuder i egen regi.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden beslutade vid sammanträdet 2019-09-19 att fördjupade underlag ska tas fram då det gäller samverkansavtal inom gymnasieskolan.

För att kunna erbjuda ett så brett utbildningsutbud som möjligt inom gymnasieskolan har Östhammars kommun idag samverkansavtal med Uppsala kommun, Tierps kommun och Norrtälje kommun. Samverkansavtalen innebär att elever från Östhammars kommun kan söka samtliga gymnasieutbildningar i samverkanskommunerna på samma villkor som elever från dessa kommuner. Elever från samverkanskommunerna har samma möjlighet till utbildning i Östhammars kommun.

Östhammars kommun samverkar idag på samtliga program och inriktningar, även de som erbjuds i egen regi. Vissa elever som skulle kunna söka utbildning i egen skola studerar idag i samverkanskommunernas skola vilket är en ekonomisk merkostnad för Östhammars kommun. I en allt mer ansträngd ekonomi behöver alla budgetposter diskuteras och nämnden har därför önskat en genomlysning kring möjliga förändringar vad gäller samverkansavtalen.

Beslutsunderlag

Delas ut på sammanträdet.

Ärendets behandling

Barn- och utbildningsnämnden 2020-03-05, 2020-05-07

Beslutet skickas till

Barn- och utbildningschef
Ekonom

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2020-010**4. Inackorderingsbidrag inom gymnasieskolan****Förslag till beslut**

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att riktlinjerna för inackorderingstillägg och elevresor avseende elever i gymnasieskolan revideras så att endast elever mottagna i första hand kan beviljas bidraget.

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att de elever som idag (februari 2020) är beviljade bidraget ska få behålla detta under hela sin kvarvarande utbildningstid.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden beslutade vid sammanträdet 2019-09-19 att fördjupade underlag ska tas fram då det gäller inackorderingsbidrag inom gymnasieskolan.

Om en elev har mer än 1,5 timmes resväg till skolan och väljer att flytta närmare den kan eleven med nuvarande regler söka inackorderingstillägg för boende, uppehälle och resor till och från hemmet. Inackorderingstillägg kan fås till och med det första kalenderhalvåret eleven fyller 20 år.

Skyldigheten att lämna stöd till inackordering gäller inte elever som tas emot på ett nationellt program i andra hand. Barn- och utbildningsnämnden har dock beslutat att elever folkbokförda Östhammars kommun kan beviljas stöd till inackordering även vid antagning i andra hand. I en allt mer ansträngd ekonomi behöver alla budgetposter diskuteras och nämnden har därför önskar en genomlysning kring möjliga förändringar vad gäller inackorderingstillägg.

Beslutsunderlag

Delas ut på sammanträdet.

Ärendets behandling

Barn- och utbildningsnämnden , 2020-03-05, 2020-05-07.

Beslutet skickas till

Barn- och utbildningschef
Ekonom

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2020-052

5. Remiss av Policy och riktlinjer för kommunens arbete och beslut som påverkar barn

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar yttrandet och överlämnar det till Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Mot bakgrund av införandet av barnkonventionen i svensk lag beslutade Kommunfullmäktige att ge en arbetsgrupp uppdraget att,

- Ta fram förslag till en kommunövergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och implementeras i kommunens alla förvaltningar samt hur arbetet ska utvärderas.
- Rutinen för barnkonsekvensanalyser behöver ses över och tydliggöras så att det tydligt framgår att barn/ungdomar ska tillfrågas i en barnkonsekvensanalys.

Arbetsgruppen har delat upp uppdraget i två delar; förslag till policy och riktlinjer som innehåller anvisningar om implementering, uppföljning och utvärdering samt stöd till verksamheterna som ska implementera ett tydligare arbetssätt utifrån barnkonventionens regelverk. Genom implementering enligt policyn och riktlinjen ser arbetsgruppen att barnkonventionen förverkligas i kommunen. Stödmaterialet som har tagits fram innehåller även enklare utbildningsmaterial. Stödmaterialet har inte bifogats beslutet eftersom materialet är valbart för verksamheterna då förankringen av policyn och riktlinjerna bör anpassas av ansvarig chef utifrån verksamhetens förutsättningar.

Riktlinjerna är framtagna för att underlätta arbetet med förverkligandet av policyn och i syfte att uppfylla barnkonventionens krav. Utgångspunkten är att underlaget ska användas av samtliga verksamheter i kommunen som ett led i att förverkliga barnkonventionen i det dagliga arbetet och i de beslut som fattas och som påverkar barn.

Ärendet är framtaget av en arbetsgrupp med representanter från samtliga förvaltningar i kommunen. Gruppen har tillsatts av kommunledningen. Underlaget har kommunicerats med elevråd på kommunens gymnasium samt samtliga högstadieskolor. De synpunkter som inkommit har beaktats.

Remissvar ska lämnas till kommunstyrelsen och handläggare Malin Arrendell senast 25 juni 2020.

Beslutsunderlag

Förslag till policy

Förslag till yttrande

Barn- och utbildningsnämnden

Ärendets behandling

KSAU 2020-05-12.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Malin Arrendell

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2020-053

6. Olandsskolan

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av redovisningen

Ärendebeskrivning

Arbetsutskottet gav vid sammanträdet 2020-11-06 barn- och utbildningschefen i uppdrag att säkerställa status avseende inomhusmiljön i C-huset på Olandsskolan. Uppdraget återrapporteras på barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2020-06-25.

Beslutsunderlag

Muntlig redovisning

Ärendets behandling

Nytt ärende

Beslutet skickas till

Barn- och utbildningschef

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2020-039

7. Årsbudget 2021: Preliminär budget och verksamhetsplan samt flerårsplan 2022-2024

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av information.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden ska besluta om preliminär drift- och investeringsbudget och verksamhetsplan för 2021 samt flerårsplan 2022-2024.

Beslutsunderlag

Muntlig redovisning

Ärendets behandling

Barn- och utbildningsnämnden 2020-05-28.

Beslutet skickas till

Förvaltningsekonom
Barn- och utbildningschef

Barn- och utbildningsnämnden

8. Information från förvaltningen

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Redovisning av information från förvaltningen.

Barn- och utbildningsnämnden

9. Rapporter från skoloråd m.m.

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av rapporterna.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden rapporterar från möten på skoloråd m.m.

Barn- och utbildningsnämnden

10. Redovisning av delegationsbeslut

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

När barn- och utbildningsnämnden delegerat sin beslutanderätt träder delegaten helt in i nämndens ställe. Beslut som fattas enligt delegationsordning är juridiskt sett barn- och utbildningsnämndens beslut och kan överklagas på samma sätt som nämndens beslut. Alla beslut som fattas med stöd av delegering ska anmälas till barn- och utbildningsnämnden.

Följande förteckningar över delegationsbeslut i verksamhetsfrågor redovisas:

2020-05-12	Rektor Jennie Naeslund Larsson (Beslut om utökad tid)
2020-05-19	Barn- och utbildningschef Lisbeth Bodén (Tilläggsbelopp)
2020-06-16	Verksamhetscontroller Elisabeth Lindkvist (Beslut om elevresor)
2020-06-16	Verksamhetscontroller Elisabeth Lindkvist (Stöd för inackordering)
2020-06-18	Rektor Johan Köhler (Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2020-06-18	Rektor Camilla Lindström (Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2020-06-18	Rektor Malin Andersson (Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2020-06-18	Rektor Anna-Karin Sehlstedt Stål (Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)

Barn- och utbildningsnämnden

- 2020-06-18 Rektor Ylva Vastamäki
(Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
- 2020-06-18 Rektor Richard Boman
(Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
- 2020-06-18 Rektor Cecilia Eriksson
(Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
- 2020-06-18 Rektor Inga-Lill Eriksson
(Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
- 2020-06-18 Rektor Jessica Björkman
(Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)

Barn- och utbildningsnämnden

11. Information

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Redovisning av beslut som tagits av andra myndigheter samt annan viktig information som berör barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde.

- 1) Dnr Ks-2020-194
Utdrag ur protokoll fört vid Kommunstyrelsens sammanträde 2020-05-19 avseende Medborgarlöfte för Östhammars kommun 2020.
- 2) Dnr Ks-2020-175
Utdrag ur protokoll fört vid Kommunstyrelsens sammanträde 2020-05-19 avseende Yttrande gällande remiss Färdplan för ett hållbart län – Åtgärder för ekosystem och biologisk mångfald.
- 3) Dnr Ks-2020-237
Utdrag ur protokoll fört vid Kommunstyrelsens sammanträde 2020-05-19 avseende Information från Nyckeltalsinstitutet om resultatet av AVI och Jämix.
- 4) Dnr BUN-2019-020
Uppföljningsbeslut 2020-05-27 från Skolinspektionen efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Olandsskolan i Östhammars kommun.
- 5) Dnr Ks-2020-370
Utdrag ur protokoll fört vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2020-06-09 avseende Budget 2020, tilläggsbudget.
- 6) Dnr Ks-2020-370
BUN-2019-030
Utdrag ur protokoll fört vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2020-06-09 avseende Investeringsbudget för Hammarskolan.

Barn- och utbildningsnämnden

12. Kurs- och konferensinbjudningar

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

Redovisning av aktuella kurs- och konferensinbjudningar.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun

Bakgrund

Kommunal vuxenutbildningen är del av det svenska utbildningsväsendet som regleras via Skollagen (2010:800) samt Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Sedan 2012 finns även en separat läroplan. Vuxenutbildning och livslångt lärande är prioriterade frågor för flera internationella organisationer och nätverk bland annat OECD, EU och FN. Det livslånga lärandet återfinns även i Agenda 2030 och där mål 4: att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Komvux består av två skolformer, kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (särvox). Komvux bedrivs på grundläggande och gymnasial nivå och i svenska för invandrare (sfi). Särvox bedrivs på grundläggande och gymnasial nivå. I Östhammars kommun använder vi namnet Vuxenutbildningen för verksamheten.

En betydande del inom komvux på grundläggande nivå, i svenska för invandrare och inom särvox på grundläggande nivå är en rättighet för den enskilde. Från och med 2017 finns även en rätt till behörighetsgivande kurser på gymnasial nivå inom komvux.

Komvux har idag, nationellt, fler elever än gymnasieskolan. Komvux har annan funktion och annan form av styrning jämfört med grund- och gymnasieskolan och en annan målgrupp. Komvux ska erbjuda en flexibel utbildning anpassad efter individens behov. Utbildningen byggs upp av kurser, där en deltagare kan läsa alltifrån en enstaka kurs till motsvarande en hel gymnasieutbildning.

Kommunen kan välja att driva verksamheten i egen regi eller att lägga ut utbildningen på entreprenad. Vissa kurser ger Vuxenutbildningen i Östhammars kommun på plats och vissa kurser ges på distans och köps genom Nordens Tekniker Institut (NTI) och Kompetensutvecklings Institutet (KUI). Det är relativt vanligt med distansstudier inom Komvux. Andelen som studerar på distans har nationellt ökat kraftigt under den senaste tioårsperioden, från några enstaka procent till drygt 27 procent 2018. Under läsåret 2018/19 lästes 45 % av vuxenutbildningens kurser på distans. Kommunen ansvarar för att följa upp elever som läser distansutbildningar.

Antalet elever på sfi, grundläggande och gymnasial nivå i har ökat 2018 i Östhammars kommun jämfört med året innan. Totalt var det 500 elever inom Vuxenutbildningen år 2018, inklusive sfi och särvox, jämfört med 450 elever år 2017, inklusive sfi och särvox (se även bilaga 1). Nedanstående statistik gäller för år 2018 i Östhammars kommun.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Komvux exkl. sfi Variabler	Östhammar [0382] 2018
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) från annan kommun	10,2
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i annan kommuns Komvux	16,9
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i grundläggande vuxenutbildning	15,7
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i gymnasial vuxenutbildning	84,3
Elever, andel (%) korttidsutbildade	20,8
Elever, andel (%) kvinnor	67,7
Elever, andel (%) som är födda utomlands	34,2
Elever, antal i huvudmannens skolor	313
Elever, folkbokförda i kommunen	338
Elever, heltidsstuderande, antal i huvudmannens skolor	141
Kursdeltagare i huvudmannens skolor, andel (%) hos annan anordnare	45,7
Kursdeltagare i huvudmannens skolor, totalt antal	1040 ¹
Kurser per elev	3,3
Kursutbud, antal olika kurser i huvudmannens skolor	142
Komvux sfi, Variabler	Östhammar [0382] 2018
Kursdeltagare, andel (%) i annan utbildningsanordnare	.
Kursdeltagare, andel (%) i folkhögskola som utbildningsanordnare	.
Kursdeltagare, andel (%) i kommun som utbildningsanordnare	100
Kursdeltagare, andel (%) i studieförbund som utbildningsanordnare	.
Kursdeltagare, andel (%) på 1A	11
Kursdeltagare, andel (%) på 1B	12
Kursdeltagare, andel (%) på 2B	19
Kursdeltagare, andel (%) på 2C	17
Kursdeltagare, andel (%) på 3C	22
Kursdeltagare, andel (%) på 3D	..
Kursdeltagare, andel (%) som är kvinnor	55
Kursdeltagare, andel (%) som är män	45
Kursdeltagare, antal i kommunen	187

Källa: Skolverket, SIRIS. En och samma elev kan läsa både på grundläggande nivå, gymnasialnivå och sfi, varför raderna inte summerar till det totala antalet elever

¹ En elev räknas som deltagare flera gånger om han/hon har deltagit i mer än en kurs under läsåret.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Utredningsuppdrag: Vuxenutbildningen i Östhammars kommun utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv

Vuxenutbildningens verksamhetsledning fick i september 2019 av Barn- och utbildningschefen ett uppdrag att utreda vilket behov det finns av vuxenutbildningen i kommunen utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.

I arbetet med utredningen har utredarna inhämtat synpunkter från ett flertal aktörer. För att få ett större underlag till vilka behov kommunens invånare och företag anser att Vuxenutbildningen kan bidra med i ett långsiktigt perspektiv har information inhämtas från Arbetsförmedlingen, Socialförvaltningen, Arbetsmarknadsenheten, Teknik-college, Vård- och omsorgscollege, den lokala styrgruppen för yrkeshögskoleutbildning (YH-utbildning) och enskilda företag.

Utredarna har även undersökt vilka utbildningar som regionen ser behov av genom de prognoser som Arbetsförmedlingen och SCB presenterar och vilka utbildningar som kommuninvånarna efterfrågar (genom de ansökningar som görs till Vuxenutbildningen och de kontakter som tas med Studie- och yrkesvägledare). Vi har även använt underlag på nationell nivå i form av SOU-utredningar, inspel från Sveriges kommuner och regioner (SKR), remissvar från Arbetsförmedlingen m.m.

Utredarna har deltagit i konferensen *Skolinspektionens dag 2019* som hade fokus på vuxenutbildning och gymnasieskolans organisation och styrning; hur undervisning och vägledning samverkar för att främja skolans viktiga roll i samhället – i en framtid med nya krav där gymnasium, vuxenutbildning och studievägledning spelar en central roll för att möta framtidens kompetensbehov.

Vuxenutbildningen har även deltagit i regionala dialoger inom ReSam (Regionens kommuner i samverkan). Dialogerna är bland annat till för att följa upp utvecklingen av vuxenutbildningen i regionen och sprida aktuell information om kommunernas vuxenutbildning. I de regionala dialogerna deltog ansvariga chefer, kommunala och privata anordnare, regional aktör, lokal arbetsförmedling samt Teknik College. Dialoger har även förts med andra verksamhetschefer för Vuxenutbildningar i regionen. I de regionala dialogerna diskuterades bland annat kommuners arbete med individer med kort utbildning och gynnsamma insatser för målgruppen.

Den sammantagna bilden är att Vuxenutbildningen i grunden fyller en viktig funktion ur ett utbildningsperspektiv. I dialogerna framkommer behovet av en fortsatt utveckling av flexibiliteten i utbildningen och att studier, i ännu större utsträckning, ska vara möjliga att kombinera med andra aktiviteter t. ex. arbete. Att erbjuda breda utbildningsmöjligheter ses också som viktigt utifrån möjligheten att skapa individuella lösningar som leder mot arbete och sysselsättning. Fortsatt satsning på yrkesutbildningar och yrkeskurser på gymnasial nivå efterfrågas, speciellt inom utpekade bristyrken som exempelvis kockar, barnskötare, vårdpersonal, tekniker, elektriker och svets. Viktigt är också att fortsatt satsa på utbildningar inom Yrkeshögskolan och erbjuda utbildningar på en eftergymnasial nivå.

En ökad utbildningsgrad ger i sin tur effekt även samhällspolitiskt och integrationsmässigt. Vuxenutbildningen kan hjälpa människor att ställa om och byta karriär i ett allt föränderligare

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

arbetsliv och hjälpa företagen utifrån deras kompetensbehov som både växer och förändras allt snabbare över tid.

Arbetsförmedlingen

I remissyttrandet till komvuxutredningen: *En andra och annan chans – ett Komvux i tiden* anser Arbetsförmedlingen bland annat att det är centralt för Arbetsförmedlingens uppdrag att Komvux fungerar väl och att det är viktigt att vuxenutbildningens betydelse för arbetslivets kompetensförsörjning förstärks. Andelen arbetslösa som saknar gymnasieutbildning bland de arbetslösa inskrivna på Arbetsförmedlingen har ökat de senaste åren. Arbetsförmedlingen ser det som nödvändigt att stärka vuxenutbildningens förutsättningar för att möta de förändrade och växande individuella behoven hos inskrivna personer på Arbetsförmedlingen och långsiktigt även en förutsättning för att klara kompetensförsörjningen. Arbetsförmedlingen ser att kommuner i dag har olika förutsättningar att tillgodose individers och arbetsmarknadens behov, vilket är problematiskt för Arbetsförmedlingens nationella uppdrag att matcha till jobb genom utbildning.²

Arbetsförmedlingen i Östhammars kommun hänvisar i förfrågan angående vilka behov de ser av Vuxenutbildningen framöver till den prognosredovisning som de under slutet av januari 2020 kommer att presentera för ReSam. Resultatet av prognosarbetet används som ett planeringsunderlag för vuxenutbildning och yrkesutbildning. Arbetsförmedlingen hänvisar fram till ny prognos kommer till tidigare prognos, *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 Uppsala län Prognos för arbetsmarknaden 2019-2020*. Arbetsförmedlingen tror att det inte kommer att bli några större förändringar i den nya prognosen.

Sveriges kommuner och regioner (SKR)

SKR presenterade i slutet av september 2019 att regeringen i budgetpropositionen för 2020 har presenterat flera förslag för att ge vuxenutbildningen bättre förutsättningar. Budgetpropositionen för 2020 innehåller flera förslag till förändringar:

- Sänkt krav på medfinansiering. Ändrat krav för kommunernas medfinansiering inom statsbidragssatsningen på regionalt yrkesvux.
- Bättre planeringsförutsättningar. Längre planeringshorisont för statsbidraget genom att kunna planera även för kommande år.
- Högre ersättning för kombinationsutbildningar. Höjd ersättningsnivå för utbildningsplatser som söks i kombination med sfi.
- Studiestartsstödet blir kvar. Studiestartsstödet är en del av studiemedelssystemet som finns för att rekrytera personer med stora utbildningsbehov.

Trender och prognoser

I rapporten *Trender och prognoser 2017* presenterar SCB både dagens arbetsmarknad och

² SOU 2018:71. *Komvuxutredningen: En andra och annan chans – ett Komvux i tiden*.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

framtidsutsikterna för 59 olika utbildningsgrupper. Syftet med beräkningarna är att lyfta fram de obalanser mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft som kan komma att uppstå givet det utbildningssystem och de utbildningsmönster man kan se idag. Både tillgång och efterfrågan på arbetskraft beräknas växa kraftigt fram till 2035. Efterfrågan på personer med examen från en eftergymnasial utbildning beräknas öka mest. För eftergymnasialt utbildade utan fullständig högskoleutbildning tyder prognosen på ett växande överskott på sikt. Samtidigt väntas ett överskott på personer med en högskoleförberedande gymnasial utbildning. Efterfrågan på personer med högst grundskoleutbildning beräknas minska kraftigt under prognosperioden samtidigt som tillgången väntas ligga kvar på ungefär dagens nivå. Detta leder till ett växande överskott av personer med högst grundskoleutbildning.

Prognosen, som sträcker sig till 2035, visar att tillgången på arbetskraft med yrkesinriktad gymnasial utbildning inte kommer att kunna möta den framtida efterfrågan inom flera utbildningsområden. Det finns risk för brist på bland annat utbildade inom bygg, industri och fordon. Det finns även risk för brist på utbildade inom vård och omsorg samt restaurang och livsmedel. Samtidigt som bristen på gymnasialt yrkesutbildade riskerar att förvärras visar SCB:s prognos också att tillgången på arbetskraft med en lärarutbildning inom gymnasieskolans yrkesämnen inte väntas kunna svara mot den framtida efterfrågan.³

Vuxenutbildningens statliga uppdrag

Vuxenutbildningen ska förmedla kunskaper och stödja eleverna så att de kan arbeta och verka i samhället. Den syftar också till att möjliggöra fortsatta studier. Vuxenutbildningen ska förmedla sådana kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna. Vuxenutbildningen fyller även en funktion för individer i sysselsättning som vill omskola sig, efter fritt val av utbildning och utbildningsinriktning.

Vuxenutbildningens målgrupp är heterogen och eleverna är individer med mycket olika förutsättningar. Det innebär att elevernas mål med utbildningen kan variera kraftigt. Utbildningen måste därför anpassas utifrån individens behov och förutsättningar och den kan variera både till längd och till innehåll. Vuxenutbildningen ska alltid möta varje elev utifrån hans behov och förutsättningar.⁴

Vuxenutbildningen har krav på sig att vara flexibel och individanpassad och till skillnad mot gymnasieskolan har vuxenutbildningen även krav på kontinuerlig utbildning med utbildningsstarter under året. Det förekommer därför en betydande del distansundervisning. Elevgruppen

³ SCB 2017. *Trender och Prognoser 2017*. SCB 2018. *Brist på gymnasialt yrkesutbildade även om 20 år*. Publicerad: 2018-03-05

⁴ Lvux12. Läroplan för vuxenutbildningen: reviderad 2017.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

inom kommunal vuxenutbildning är heterogen och eleverna har väldigt olika förutsättningar och behov, åldern varierar från unga till äldre med olika erfarenheter från tidigare utbildning och arbetsliv. Målgruppen i Östhammars kommun har, liksom i riket, förändrats de senaste åren med en högre andel elever som inte har svenska som modersmål, elever som i många fall har flera skolmisslyckanden bakom sig eller som på andra sätt har behov av en anpassad vuxenutbildning.

Även elevernas syfte och mål med studierna varierar och det förekommer att elever har behov av att kombinera sina studier med utbildning inom andra skolformer eller med arbete. För att utbildningen ska kunna möta denna mångfald och heterogena grupp har flexibilitet och individanpassning länge varit kärnvärden inom vuxenutbildningen.

Vuxenutbildning i Östhammars kommun

Förutom ovanstående statliga uppdrag inom kommunal vuxenutbildning som består av komvux och särvux där komvux inkluderar sfi, grundläggande kurser samt gymnasiala kurser och särvux inkluderar grundläggande- och gymnasiala kurser har Östhammars kommuns Vuxenutbildning även uppdrag att driva YH-utbildning och ett KVV-labb, genomföra samhällsorientering för nyanlända och genomföra uppdragsutbildningar inom exempelvis Vård och omsorg.

Organisation

Vuxenutbildningen leds av verksamhetschef och rektor. Rektor ansvarar för vuxenutbildningens verksamheter och är chef för dess personal. Till rektors hjälp finns också en administrativ chef och två utbildningsledare, en Studie- och yrkesvägledare samt en administratör.

Vägen in till studier på vuxenutbildningen går via den studie- och yrkesvägledande funktionen. Vuxenutbildningen i Östhammars kommun har tillgång till en heltid SYV som har sitt kontor centralt beläget i verksamheten. SYV förmedlar på regelbunden basis information från Arbetsförmedlingen och Arbetsmarknadsenheten.

Vuxenutbildningen utgör i grunden ett arbetslag/personalstab som inkluderar all personal, både undervisande som administrativ. Personalstyrkan kan sedan delas upp efter yrkesutövning och vidare delas i två grupper, undervisande i grund- och gymnasieämnen samt undervisande inom sfi. In och ur dessa två undergrupper rör sig administrativ personal och pedagoger.

Personal

Av de pedagoger som undervisar i grundläggande teoretiska kurser och/eller gymnasiala teoretiska kurser är samtliga legitimerade. För pedagoger som arbetar som yrkeslärare finns ett undantag från legitimation. Inom sfi har 89 % av lärarna en pedagogisk högskoleexamen.

Förutsättningar

Vuxenutbildningen inrymmer sig på Bruksgymnasiet och delar lokaler, utrustning och personal. Gällande klassrum så är alla utrustade med projektor och ljud. Det finns ett bemannat välutrustat skolbibliotek som vuxenutbildningen delar med gymnasiet. Alla lokaler är lokaliserade i ett

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

plan utan ett behov av att växla mellan våningar. Ett klassrum är extra anpassat för att kunna ta emot elever i rullstol och i den lokalen är borden höj- och sänkbara.

Vuxenutbildningen använder sig av en lärplattform i kommunikationen och undervisningen: It's Learning. Pedagogerna använder digitala såväl som analoga läromedel och för elever finns lånedatorer att tillgå. I de allmänna lokalerna finns ett antal stationära datorer utplacerade. Till detta finns också 42 stycken laptop att låna i undervisningen som sker på plats. Ytterligare digital teknik inköptes under 2018 i form av 25 iPads, även dessa är ämnade att användas i undervisningen på plats. Inläsningstjänst är ett exempel på program som ämnar stödja elever i behov av att få texter upplästa. Pedagogerna utarbetar alternativa undervisningsformer och eget material för att tillrättalägga undervisningen utifrån elevens behov.

Sfi

Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i det svenska språket. Utbildningen är organiserad i form av tre studievägar om vardera två kurser (1A och 1B, 2B och 2C, 3C och 3D). Sammantaget finns fyra kurser, A–D. Även om en elev kan avsluta sfi efter respektive studieväg och kurs är intentionen att alla elever ska ges möjlighet att studera till och med kurs D. För elever på studieväg 2 och 3 introducerar vuxenutbildningen i kommunen svenska språket i en intro-grupp under två-tre veckor. Detta upplägg ger eleverna en förståelse och underlättar inträdet i undervisningen. Idag har vi en (1) A-grupp som består av elever med kort eller ingen skolbakgrund. Vidare har vi två B-grupper. En (1) av grupperna är 1B med elever som har kort tidigare skolbakgrund, detta är också andra steget i studieväg 1. Den andra B-gruppen är för elever på studieväg 2 och 3 där eleverna har undervisning motsvarande grundskola eller mer med sig från sitt hemland. Efter våra två B-grupper har vi sedan två C-grupper, varav en (1) är andra steget i studieväg två och den andra, 3C, är första kursen i studieväg tre som sedan avslutas med 3D. På D-nivå har vi således endast en (1) grupp.

Tidigare år, exempelvis 2015, varierande utbildningsbakgrunden mer bland kommunens nyanlända och fler var högutbildade och kunde snabbt gå igenom sfi-utbildningen för att sedan fortsätta på grundläggande och gymnasial nivå. Fler än i dag ägde en god studievana och kunde kombinerade distansstudier med arbete, bland annat i Uppsala. För elever med kortare studiebakgrund är distansstudier ofta en svår utbildningsväg och flertalet blir kvar på plats inom sfi under en längre tid.

Utifrån dialog med Arbetsmarknadsenheten ser kommunen ut att under 2020 ta emot fler nyanlända individer utifrån kategorin vidarebosättningar (kvotflyktingar). Dessa människor befinner sig ofta i ett flyktingläger och väljs ut av UNHCR. För Vuxenutbildningen är detta ny elevkategori.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Samhällsorientering

Samhällsorientering⁵ är en viktig insats för att på ett strukturerat och systematiskt sätt ge nyanlända information om och möjlighet att diskutera hur det är att flytta till och leva i Sverige.

Samhällsorienteringen finansieras genom schablonersättningen för mottagandet av nyanlända. Från och med 1 januari 2020 höjs schablonen med 3 500 kronor från 142 600 till 146 100 kronor per mottagen nyanländ under 65 år. Höjningen görs för att nyanlända ska erbjudas en samhällsorientering som omfattar minst 100 timmar istället för nuvarande minst 60 timmar. Utökningen av samhällsorienteringen träder i kraft den 1 februari 2020.

Vuxenutbildningen har både elever som läser samhällsorientering på plats i Gimo genom att en samhällskommunikatör reser ut från Uppsala och undervisar i våra lokaler och elever som läser samhällsorientering på plats i Uppsala. Samhällsorienteringen ska ges i ett så tidigt skede som möjligt och därför måste den ges på ett språk som eleven behärskar (ofta modersmål). Det är svårt för mindre kommuner som Östhammar att hålla sig med egna kommunikatörer, bl. a. utifrån personalkostnaden som detta medför och därav finns behov att köpa denna tjänst. Kostnaden per idag är:

- Elevavgift 5,500 SEK per deltagare, exkl. moms för utbildning som genomförs i Uppsala.
- Utbildningskostnad 99,000 SEK, exkl. moms för utbildning på plats i köparens kommun. Kostnaden baseras på 18 elever och gäller oavsett om eleverna är fler eller färre.

Grundläggande nivå

Kurser på grundläggande nivå erbjuds idag på plats utifrån ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik. Övriga kurser på plats har Vuxenutbildningen, per idag, inte möjlighet att erbjuda och eleverna hänvisas då till att läsa via distans. Vuxenutbildningen har dock via en regional samverkan med länets kommuner möjlighet att köpa in grundläggande kurs som klassrumsundervisning. Till största del sker detta i samarbete med Uppsala kommun och eleven läser då på plats i Uppsala. Under läsåret 2018/19 lästes 114 kurser på plats i Gimo och ytterligare 40 kurser lästes på distans.

Det är hemkommunen som ansvarar för att de individer som vill och har rätt att delta i komvux på grundläggande nivå också får göra det. Kommunen ska utöver detta arbeta aktivt för att nå ut till de personer i kommunen som har rätt att gå utbildningen och motivera dem att delta. Om man har rätt att delta i komvux på grundläggande nivå har man också rätt att delta i sådan

⁵ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

utbildning i en annan kommun än sin hemkommun om utbildningen finns där.⁶

Gymnasial nivå

Kurser på gymnasial nivå erbjuds idag på plats utifrån ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik, kemi och historia. I samarbete med gymnasiet kan även ytterligare kurser erbjudas. För de elever som önskar läsa kurser på distans har vuxenutbildningen avtal med NTI och KUI. Under läsåret 2018/19 lästes 309 kurser på plats i Gimo och ytterligare 423 kurser lästes på distans.

Det är hemkommunen som ansvarar för att de individer som vill och har rätt att delta i komvux på gymnasial nivå också får göra det. Kommunen ska utöver detta arbeta aktivt för att nå ut till de personer i kommunen som har rätt att gå utbildningen och motivera dem att delta. Om man har rätt att delta i komvux på gymnasial nivå har man också rätt att delta i sådan utbildning i en annan kommun än sin hemkommun om utbildningen finns där.⁷

Särskild utbildning för vuxna

Särskild utbildning för vuxna är en skolform inom vuxenutbildningen som riktar sig till personer som är 20 år eller äldre med en utvecklingsstörning eller förvärvad hjärnskada. På Vuxenutbildningen i Östhammars kommun benämns Särsvux som Lärsvux. Särskild utbildning för vuxna erbjuds på grundläggande och gymnasial nivå och ska motsvara den utbildning som ges i grundsärskolan respektive gymnasiesärskolan.

En central målsättning för särskild utbildning för vuxna är att den ska vara individanpassad och flexibel. Målet som anges i skollagen är att utgångspunkten för utbildningen ska vara anpassad till den enskilda elevens behov och förutsättningar.

Enligt skollagen ska varje kommuninvånare som är bosatt i landet rätt att delta i grundläggande särsvux om den saknar kunskaper som utbildningen avser att ge, samt har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Kommunen ska aktivt verka för att nå och för att motivera dem att delta i utbildningen. Vidare framkommer att kommuninvånare som enligt ovanstående har rätt till utbildningen och önskar delta i den, även får det. Kommunen ska även erbjuda gymnasial särsvux som motsvarar behov och efterfrågan. Vuxenutbildningen ska informera om möjligheterna till gymnasial särsvux och verka för att vuxna som uppfyller lagkraven deltar i sådan utbildning.⁸

En elev som läser särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå kan söka in vid folkhögskolan där kurserna anpassas till elevernas förmåga. En elev som läser särskild utbildning

⁶ Skollag (2010:800). 20 kap.

⁷ Ibid. 20 kap.

⁸ Skollag (2010:800) 21 kap.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

för vuxna kan läsa vidare på komvux. Eleverna erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Regionalt yrkesvux

Regionalt yrkesvux är regional samverkan mellan minst tre kommuner för planering och genomförande av yrkesinriktad vuxenutbildning inom komvux och särvux på gymnasial nivå. Östhammars kommun samverkar här med Uppsala, Tierp, Håbo, Heby, Knivsta och Enköping (se utförligare förklaring nedan).

Syftet är att öka utbudet av utbildningar för den enskilda individen och att arbetsmarknadens behov i de samverkande kommunerna tillgodoses. Utbildningen ska därför planeras under medverkan av arbetsgivare, organisationer och branscher som finns företrädade i de samverkande kommunerna. Även Arbetsförmedlingen och den aktör som har ett regionalt utvecklingsansvar i länet eller länen ska medverka i planeringen av utbudet av utbildningarna.

Kommunala huvudmän i samverkan kan söka statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Det finns tre statsbidrag att söka för yrkesutbildning inom komvux och särvux på gymnasial nivå: Yrkesvux, Lärlingsvux och Yrkesförarutbildning.

Inom yrkesvux utbildar Vuxenutbildningen i Östhammar idag på plats undersköterskor, vårdbiträden, elevassistenter, barnskötare och kockar. Övriga yrkesvuxutbildningar köper vuxenutbildningen in från externa utbildningsanordnare (NTI och KUI), samt genom att köpa platser i andra kommuner.

Teknikcollege

Vuxenutbildningens YH-utbildning är certifierad av Teknikcollege och verksamheten deltar både på lokal och på regional nivå. Genom Teknikcollegecertifiering ges utbildningen en kvalitetsstämpel och borgar för god utbildningskvalitet.

Vård- och omsorgscollege

Vuxenutbildningens undersköterske- samt vårdbiträdesutbildningar är certifierade av Vård- och omsorgscollege och verksamheten deltar både på lokal och på regional nivå. Genom Vård- och omsorgscollegecertifiering ges utbildningen en kvalitetsstämpel och borgar för god utbildningskvalitet.

Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium

Målet med KVV-labbet är att regionen ska kunna erbjuda utbildningsanordnare och företag ett professionellt modernt labb som ska kunna ge en praktisk och pedagogisk systemförståelse och grundkunskap inom framför allt området Kraft, Värme- och Ventilation. Projektgruppen (med representanter från Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), Forsmarks kraftgrupp AB (FKA), Sandvik Coromant AB, Teknikcollege Uppland och Vattenfall Värme) ansåg att det i första hand skulle byggas upp ett labb för inriktningen Kraft och Värme samt Styr- och Reglerteknik vilket har skett. Enligt nämndbeslut åtog sig Östhammars kommun och där BUN huvudmannaskapet för satsningen. Vuxenutbildningen fick det operativa ansvaret. Labbet invigdes hösten 2016.

I dokument "Underlag för införande av ett Kraft-, Värme- och Ventilationslabb (KVV-labb) i Östhammars kommun" från 2015, framgår att beräkningarna utgår från en driftbudget på 840

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

tkr. Representanter från projektgruppen tog fram underlaget. Risken att labbet inte hyrs ut som planerat, att intäkterna blir lägre än beräknat såg BUN som en hanterbar risk.⁹

Driftbudget	tkr
Intäkt labbhyra (420 tim/år, 2000 kr/tim)	840
Lokalhyra	-210
Personal (drift och underhåll)	-300
Öv kostnader (service labb m.m.)	-200
Kapitalkostnader	-130

Sedan starten 2016 har labbet hyrts ut i mindre utsträckning än beräknat trots marknadsföring och direktkontakt med de företag och utbildningsanordnare som ställde sig positiva till uppbyggnaden av labbet. Bland annat har det framförts att prisnivån är för hög. Detta har justerats utifrån undersökning vad liknande utbildningar kostar och de faktiska kostnaderna. Ett nytt avtal med FKA är framtaget där priserna är justerade. KVV-labbet används i dag bland annat i YH-utbildning Processtekniker och för gymnasieskolans El- och energiprogram med inriktning automation.

Yrkeshögskola – Processtekniker

Det finns idag en brist på arbetskraft med kvalificerad yrkeskompetens vilket utgör hinder för företag, och därmed Sverige, att växa och skapa fler arbetstillfällen. Regeringen satsar därför på fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan. Förslaget syftar till en bättre kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden. Det ger fler människor möjlighet att vidareutbilda sig inom ett yrke eller omskola sig till ett nytt yrke.

Östhammars kommun med Vuxenutbildningen som ansvarig huvudman ansökte i augusti 2017 om att få starta en YH-utbildning Processtekniker. Utbildningen ska bidra till arbetskraft lokalt och i regionen i stort. Utbildningen är väl förankrad i styrgruppen som består av representanter från näringslivet i kommunen som Sandvik Coromant AB, FKA, SKB och Österby gjuteri (Österby gjuteri valde att avsluta sin medverkan utifrån att utbildningen inte sågs passa tjänster i deras verksamhet). Regionala aktörer är Holmen Paper, Uppsala Värme och Fresenius Kabi (Fresenius Kabi valde att avsluta sin medverkan utifrån att man inte ansåg sig få tillbaka motsvarande nedlagd arbetsprestation i form av nyanställningar från utbildningen).

Den del av utbildningen som Vuxenutbildningen tillsammans med Gimo Utbildning AB (GUAB), bedriver på plats, uppskattas idag vara ca 80 % (285 poäng av 350 poäng). De kurser

⁹ Barn- och utbildningskontoret. Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium (KVV-labb). 2015-08-21

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

som inte kan bedrivas av Vuxenutbildningen eller GUAB tillhandahållas genom andra privata aktörer som Teknikutbildarna. Dessa kurser ges även de på plats i Gimo. Hösten 2018 startade omgång ett med 23 elever. Av dessa går 19 kvar som beräknas vara klara med utbildningen vt 2020. Hösten 2019 startade en omgång med 19 elever som beräknas vara klara med utbildningen vt 2021.

Utbildningen är på 70 veckor och 350 poäng (en (1) utbildningsdag motsvarar en poäng).

Genom statsbidrag får verksamheten rekvrirera 132 300 kr per studerande för en helt genomförd utbildning. Det maximala antal elever vuxenutbildningen kan rekvrirera för uppgår till 20 studerande. Då kostnaden för utbildning till stor del kvarstår oavsett elevantal är budgeteringen gjord utifrån hel klass och uppgår då till 2 646 000 kr. Kostnaden för den utbildning som vuxenutbildningen idag anordnar uppgår till 3 444 396 kr.

Yrkeshögskoleutbildningen till Processtekniker är en avancerad utbildning som historiskt sett resulterat i en hög grad av anställning för de elever som avlagt examen.

Förändringar inom vuxenutbildningen nu och framöver

Vuxenutbildningen har genomgått stora förändringar under de senaste åren. Nya lagar och förordningar för vuxenutbildningen började gälla 2012 och en egen läroplan infördes samma år tillsammans med ny betygsskala, nya kursplaner och kunskapskrav. Dessutom har den gymnasiala vuxenutbildningen påverkats av de förändringar som infördes 2011 för gymnasieskolan när det gäller bland annat ämnesplaner och krav för gymnasieexamen. År 2016 upphörde utbildning i svenska för invandrare som egen skolform och kraven på huvudmännen skärptes när det gäller studie- och yrkesvägledning och individuella studieplaner. Vuxenutbildningen har också fått en allt viktigare roll när det handlar om att utbilda allt fler nyanlända med varierande utbildningsbakgrund och yrkeserfarenhet, vilket ställer större krav på flexibla och individanpassade lösningar när det gäller undervisning och utformningen av utbildningen.

Parallellt med ökade krav har regeringen initierat reformer som kommer att öka volymerna av studerande inom vuxenutbildningen. Alla vuxna ska ha rätt till studier på Komvux från 2017 vilket innebär över 50 000 nya utbildningsplatser på den kommunala vuxenutbildningen komvux och yrkesvux, yrkeshögskolan, folkhögskolor samt universitet och högskolor. Därtill har ett nytt rekryterande studiestartstöd införts för att få dem som idag står långt ifrån arbetsmarknaden att återuppta sina studier. Sedan 2017 har ett flertal lagändringar skett som påverkat verksamheten. Det pågår även ett flertal statliga utredningar som kan komma att påverka verksamheten.

Rätt till Komvux

Rätt till behörighetsgivande Komvuxutbildning (Rätt till Komvux) infördes den 1 januari 2017. Ändringarna innebär att en utökad rätt att delta i Komvux på gymnasial nivå har införts. Kravet på en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan för att en vuxen ska ha rätt till komvux på gymnasial nivå har tagits bort. I dag finns en utökad rätt att delta i komvux på gymnasial nivå för att uppnå behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och vänder sig

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

till nybörjare eller till utbildning inom yrkeshögskolan. Hemkommunen ansvarar för att erbjuda utbildning eller betala för den i annan kommun eller landsting. Om det finns flera alternativa utbildningar för grundläggande behörighet bestämmer hemkommunen vilken utbildning som ska erbjudas. För att öppna dörrar i utbildningssystemet och möjliggöra en omställning och livslångt lärande har regeringens satsningar utökats på vuxenutbildningen genom att ca 530 miljoner tillförs kommunerna/år via det generella statsbidraget för satsningen på rätt till komvux.¹⁰

Förändringarna påverkar individers rätt till utbildning och därmed även vuxenutbildningens skyldigheter att anordna utbildning. Förändringarna har även skapat möjligheter för Östhammars kommun att satsa på en mer individuell, flexibel och generös vuxenutbildning än den som erbjöds tidigare.

Med bakgrund av de senaste årens ökning av asylsökande och nyanlända till kommunen har etableringsuppdragets målgrupp ökat, vilket i sin tur återspeglar antalet nyanlända i behov att studera inom behörighetsgivande vuxenutbildning. Det samma gäller flertalet av de nyanlända eleverna som i dag läser på gymnasiets språkintruktionsprogram (IMS) och inte har fullföljt en utbildning motsvarande grundskolan innan de kom till Sverige. Eleverna med låg utbildningsnivå kommer att behöva studera klart, alternativt påbörja och avsluta sin utbildning inom komvux, eftersom det är mycket troligt att de inte kommer att hinna fullfölja en utbildning inom gymnasieskolan.¹¹

Regionalt yrkesvux

Den nya ordningen för regional yrkesvux innebär att kommuner ska samarbeta om yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) och ett statsbidrag har införts, med bland annat villkoren att:

- Minst tre kommuner samverkar vid planering och genomförande av utbildningen. Här inom Upplands kommuner i samverkan (ReSam)¹²
- Utbildningsutbudet ska planeras efter samråd med Arbetsförmedlingen och den aktör som har ett regionalt utvecklingsansvar i länet eller länen. Syftet är att utbildningarna i

¹⁰ Regeringen tillförde 534,3 miljoner kronor för 2017 (54 kr/kommuninvånare) och beräknade att 530 miljoner skulle överföras för 2018 och 2019. För 2020 och åren därefter beräknas 532 miljoner överföras för samma ändamål. SKL: *Budgetpropositionen för år 2017 och höständringsbudgeten för år 2016*.

¹¹ Elever som anländer till Sverige i de övre tonåren hinner i vissa fall inte slutföra utbildningen inom språkintruktionsprogrammet innan rätten att påbörja en utbildning i gymnasieskolan upphör från och med det andra kalenderhalvåret det år individen fyller 20 år.

¹² Ett samverkansavtal är framtaget inom ReSam. Avtalet innebär utökad samverkan mellan de åtta kommunerna: Enköpings kommun, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Älvkarleby kommun och Östhammars kommun. Samverkan syftar till att erbjuda regionens vuxna medborgare ett relevant utbildningsutbud inom hela vuxenutbildningen men framförallt gällande yrkesutbildning. Avtalet syftar även till att optimera resursanvändningen, öka kostnadseffektiviteten samt möta regeringens krav på ökad regional samverkan inom vuxenutbildningen.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

högre utsträckning ska motsvara de behov av kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden inom en region.

- För att få statsbidrag ska kommunerna erbjuda utbildningen som sammanhållna yrkesutbildningar och vid behov som enstaka kurser.
- Kommunerna ska själva finansiera motsvarande utbildningsplatser i minst samma omfattning som de får statsbidrag för.

Vuxenutbildningen i Östhammars kommun har möjlighet att rekquirera 25 platser á 75 000 kr, samt 55 platser á 35 000 kr för 2020. För att rekquirera ovanstående statsbidrag behöver Östhammars kommun medfinansiera motsvarande antal platser i form av kommunala medel.

De samverkande kommunerna inom ReSam har rätt att tillsammans redovisa sin produktion av gymnasiepoäng vilket kan innebära att några kommuner överproducerat och några underproducerat. Om inte Vuxenutbildningen i Östhammars kommun kan påvisa en motprestation motsvarande att en (1) statsbidragsfinansierad utbildningsplats kompenseras av en (1) kommunalt finansierad kan heller inte fullt statsbidrag lyftas.

På Vuxenutbildningen i Östhammars kommun anordnas utbildningar inom Vård- och omsorg (Undersköterskeutbildning, USK) och ht 2017 startade yrkesutbildning inom Restaurang- och livsmedel. Utbildningarna utökades ht 2019 med Barnskötare/elevassistent och kombinationsutbildning kock. Vuxenutbildningen i Östhammar erbjöd även utbildning elektriker som inte startade på grund av för få ansökningar. Utbildningarna finansieras med beviljat statsbidrag (beskrivet ovan) med motsvarande antal platser och möjliggörs genom ett nära samarbete med Bruksgymnasiet.

Det finns tydliga behov inom andra branscher och Vuxenutbildningen får förfrågningar om det finns möjlighet att starta utbildningar. Senaste förfrågan handlade om det var möjligt att starta vidareutbildning för elektriker – inom industriautomation (förfrågan från Industriarbetsgivarna i samråd med ETG), m.fl., men där ser Vuxenutbildningen inte att behovet kan tillgodoses utan ytterligare finansiering. Även andra behov i kommunen har framkommit.¹³ Fler möjligheter till yrkesutbildningar skulle framöver kunna anordnas i egen regi i samarbete med Bruksgymnasiet och andra utbildningar behöva upphandlas från extern part.

Införande av ett studiestartsstöd

Målgrupp för studiestartsstödet¹⁴ är personer i åldern 25-56 år som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. För att tillhöra målgruppen ska personen ha varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader. Stödet ska vara ett

¹³ Se Arbetsmarknadspolitisk överenskommelse 2017-2020, s. 8 samt Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2020.

¹⁴ Lag (2017:527) om studiestartsstöd. Syftet med lagen är att öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov, för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

redskap som kommunerna kan använda inom ramen för deras befintliga uppdrag att verka för att vuxna deltar i utbildning. Om kommunerna väljer att använda sig av stödet ska kommunerna i nära samarbete med Arbetsförmedlingen och efter synpunkter från Försäkringskassan och lokala företrädare för arbetsmarknadens parter och folkbildningen ta fram riktlinjer för hur stödet ska användas. Varje kommun som anmält intresse för att använda sig av stödet får en årlig resursram för studiestartsstödet och stödet lämnas i mån av tillgängliga medel.¹⁵

På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för fler elever med svenska som andraspråk (KLIVA)

Utredningen KLIVA har redovisat uppdraget att utreda hur utbildning kan erbjudas för nyanlända som omfattas av s.k. utbildningsplikt. Utredningen har haft i uppdrag att utreda och föreslå hur det kan säkerställas att kommuner erbjuder individanpassad utbildning för nyanlända som ska ta del av sfi och annan utbildning enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Den s.k. utbildningsplikten är en del av en ny reglering. Den aktuella målgruppen omfattas emellertid även sedan tidigare av långtgående rättigheter till studier på sfi och grundläggande vuxenutbildning eftersom de saknar de kunskaper som ska uppnås där. Utredningens förslag syftar till att konkretisera hur utbildningen för denna målgrupp ska utformas. Förslagen innebär dock ingen ändrad målgrupp, något ändrat innehåll eller ändrad ansvarsfördelning i jämförelse med vad som i dag gäller för de som omfattas av utbildningsplikten.

Däremot kan ett framgångsrikt genomförande av förslagen kräva att utbildningen organiseras på ett annat sätt än vad som faktiskt görs idag. Förslagen om garanterad undervisningstid och plan för utbildningen är sådana exempel. De kurser som är aktuella att läsa inom ramen för en sammanhållen utbildning ska i grunden vara anpassade till målgruppen och målgruppsanpassningen kan förstärkas i kommunens planering av genomförandet, båda vad gäller nationella kurser och orienteringskurser. Denna anpassning kan komma att kräva organisatoriska omställningar av vuxenutbildningen.

I detta bedömer utredningen att en översyn av hur den statliga schablonersättningen för flyktningmottagande hanteras och fördelas bör genomföras. Detta främst med fokus på kommunens ansvar för utbildningen i sfi och annan utbildning i komvux för nyanlända vilket blir ett led i att säkerställa att medelstilledningen är adekvat.

I ett remissvar ställer sig Östhammars kommun överlag positiv till utredningen och utredningens förslag. Samtidigt finns det några förslag som ökar kostnaderna och innebär stora organisatoriska svårigheter för kommunen. Östhammars kommun välkomnar en höjning av schablonersättningen men ser samtidigt en fara i att de ökade kostnaderna, som förslagen innebär, inte kompenseras fullt ut utan skjuts över på kommunerna.

¹⁵ Regeringens proposition 2016/17:158 *Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd*.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Utbildningsplikt

Andelen individer i etableringsprogrammet som omfattas av utbildningsplikt ökar och var i april 2019 ca 45 % av samtliga deltagare (nationellt). Utifrån det rådande läget med omorganisation har Arbetsförmedlingens kontor tagits bort från Gimo och många tjänster har omarbetats. I detta har dialogen med Arbetsförmedlingen av förklarliga skäl försvårats och i nuläget har verksamheten svårt att ta fram motsvarande siffror för kommunen.

Ökningen av utbildningsplikten är en samhällstrend som idag nödvändiggör en ny syn på vuxenutbildningen som kommer att utbilda en ny och växande kategori av elever. Sedan etableringsreformen 2010 har kommunerna endast haft kravet på sig att erbjuda sfi och samhällsorientering till de nyanlända tidigt i etableringsprogrammet och övriga aktiviteter har varit Arbetsförmedlingens ansvar. Genom utbildningspliktens hastiga införande utmanas dock kommunernas organisation och kompetens när det gäller att möta nyanlända kortutbildade i ökad omfattning och även i ämnen som man tidigare inte erbjudit de nyanlända förrän individen kunnat göra sig förstådd på svenska.

Vuxenutbildningen menar att förslaget innebär en stor organisatorisk utmaning som också innebär ökade kostnader för Östhammars kommun.

Garanterad undervisningstid

Elever som omfattas av utbildningsplikt ska garanteras en undervisningstid på 23 h per vecka över en fyraveckorsperiod. Idag läser elever i vuxenutbildningen sfi motsvarande 15 h per vecka. I och med förslaget ska härtill elever som omfattas av studieplikt läsa ytterligare 8 h per vecka. Dessa studier ska förutom svenska för invandrare innehålla orienteringskurser, samt kurser på grundläggande och gymnasial nivå utifrån elevens behov.

Eftersom efterfrågan på kurser på grundläggande nivå varit liten har det inte varit nödvändigt med ett brett utbud.

Enligt nationella antaganden kommer andelen vidarebosättningar, även kallade kvot-flyktingar, att öka under de kommande åren. Detta är en kategori människor som behöver mötas av ett nytt sätt att utbilda nyanlända med kort tidigare utbildning. Här kommer sfi i kombination med yrkesutbildning att spela en stor roll, samt förmågan att organisera väl fungerande orienteringskurser.

För att förslaget ska fungera på det sätt som KLIVA-utredningen avsett menar Vuxenutbildningen att det med stor sannolikhet kommer att krävas anpassningar av undervisningen som medför ett nytt åtagande och är kostnadsdrivande.

Utbildningsplan

Utbildningsplan för sammanhållen utbildning är ett förslag som innebär ett nytt krav av planeringen på huvudmannanivå. Initialt krävs det en insats för att arbeta fram utbildningsplanen som på huvudmannanivå ska fastställa den sammanhållna utbildningens syfte, innehåll, organisation och längd. Upprättande av utbildningsplanen kräver en målgruppsanalys för att fastställa vilket utbud som är lämpligt och ett samråd med olika aktörer om vad som i övrigt kan ingå i utbildningen.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Förslaget om krav på utbildningsplan för sammanhållen utbildning innebär en författningsreglerad skyldighet för kommuner som inte finns idag och kan därför i viss mån anses begränsa den kommunala självstyrelsen.

Bedömning om stöd och andra insatser för individanpassning

KLIVA-utredningen bedömer att kurator och specialpedagog bör prioriteras när huvudmannen fattar beslut om resurser i sammanhållen utbildning, utbildningsplikt. Idag är en egen elevhälsa inte obligatorisk för vuxenutbildningen och det innebär att utredningen föreslår en åtgärd som tillskjuter verksamheten utvidgade personalkategorier och en ökad personalkostnad.

Vuxenutbildningen menar att förslaget innebär en stor organisatorisk utmaning som också innebär ökade kostnader för kommunen.

Utökad schablonersättning

Från och med 2018 har schablonersättningen utökats och i förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar regleras kostnader för sådan kommunal vuxenutbildning som särskilt anpassats för utlänningar som omfattas av 14§ förordningen (2017:820), det vill säga etableringsprogrammet.

Sedan 1 januari 2018 höjdes schablonersättningen med 4 800 kr per individ och sedan 2019 med ytterligare 6 600 kr per individ. Det innebär sammantaget och med anledning av utbildningsplikten en höjning av schablonersättningen till kommunen med 11 400 kr per individ. Hela schablonbeloppet är på motsvarande 142 600 kr per individ för 2019.

Utredningen redovisar kostnaden för elever som omfattas av utbildningsplikt utifrån enkätundersökningar i 10 kommuner. Den undersökningen visar att kostnaden för en elev som omfattas av utbildningsplikt varierar från 135 200 kr per år till 65 300 kr per år.

Vuxenutbildningen välkomnar en höjning av schablonersättningen och efterfrågar en tydligare styrning samt spårbarhet av dessa medel och att bidraget i stor omfattning riktas direkt till vuxenutbildningen. Vi anser att det är av yttersta vikt att alla förslag i KLIVA-utredningen finansieras fullt ut.

Yrkesvux i kombination med sfi/sva

Det finns ett behov av yrkesutbildningar inom komvux i kombination med sfi och svenska som andraspråk (sva). Många personer inom vuxenutbildningen är utlandsfödda och antalet elever som söker dessa kombinationsutbildningar ökar. Här återfinns en allt större del av vuxenutbildningens målgrupp.

Vuxenutbildningen i Östhammars kommuns ser, liksom SKR¹⁶, att anpassade yrkesutbildningar för personer som ligger på sfi-nivå i språkkunskaper är mycket kostsamma. Vi ser t.ex. ett ökat behov av språkstöd i klassrummet. Statsbidraget för yrkesvux täcker inte kommunens kostnader för yrkesutbildning i kombination med sfi/sva. Det gäller i synnerhet för utbildningar som

¹⁶ SKL. "Kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva. En pilotundersökning", 2019.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

berättigar till den lägre bidragsnivån (35 000 kronor), som exempelvis vård- och omsorg, barnskötare och elevassistent.

En andra och en annan chans – ett Komvux i tiden, SOU 2018:71

Utredningen, *En andra och en annan chans – ett Komvux i tiden*, har haft i uppdrag att undersöka behovet av förändringar i regleringen av vuxenutbildningen, huvudsakligen när det gäller komvux och särvux. Skollagen förtydligas så att det framgår att komvux även utgör en del i arbetsmarknadens kompetensförsörjning och förberedelser till fortsatta studier.

Förslaget innebär sammanfattat för vuxenutbildningen i kommunerna att:

- Urvalsreglerna till komvux på gymnasial nivå ändras så att det inte längre är den med minst utbildning som automatiskt ska ha förtur vid urval, utan individer med störst behov av utbildningen.
- Gymnasieskolans sex högskoleförberedande program slås ihop inom komvux till tre bredare studieområden och gymnasiearbetet ersätts av ett bredare komvuxarbete.
- Särvux blir en del av komvux och byter namn till särskild utbildning.
- Personer med intellektuell funktionsnedsättning ges ökade möjligheter till fortsatt utbildning efter särvux.
- Betygsskalan för grundläggande komvux, sfi och grundläggande särvux förenklas.

Vuxenutbildningens verksamhetslednings reflektioner

Utredningen *Vuxenutbildningen i Östhammars kommun utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv* visar att vuxenutbildningen har förändrats och förväntas framöver möta allt fler behov. Vuxenutbildningen är avgörande för att klara kompetensförsörjningen och för nyanländas etablering i arbetslivet. Utbildningsformen är också av stor betydelse för unga som lämnar gymnasieskolan utan fullständiga betyg och för de arbetslösa som har behov av utbildning för att komma in på arbetsmarknaden. Även för dem som av olika anledningar vill eller behöver byta yrke har vuxenutbildning en viktig roll. Vuxenutbildningen har de senaste åren fler elever än tidigare inom främst sfi och yrkesvux.

För att kunna svara upp mot dessa förväntningar behöver förutsättningarna för verksamheten förändras och uppdragen tydliggöras. En annan typ av medfinansiering som inte är lika statsbidragsberoende är önskvärd och skulle kunna skapa bättre planeringsförutsättningar och bättre möjlighet att följa intentionen med vuxenutbildningen, som ska vara (än mer) flexibel, kunna utöka volymerna efter behov och samtidigt genomföra en ökad bredd av yrkesutbildningar.

Vuxenutbildningen i Östhammars kommun ser ett ökat behov av tillgång till stödinsatser under studierna som exempelvis elevhälsa och studiehandledare på modersmål. Med fler elever på sfi och fler elever med bland annat psykisk ohälsa, NPF-problematik och tidigare skolmisslyckanden bakom sig ställer det krav på betydande anpassningar. Vi ser att dessa individer har svårighet med att klara studier på distans och vi skulle därför behöva utöka våra gymnasiala

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

kurser på plats för att målgruppen ska kunna fullfölja utbildningen och nå en gymnasieexamen.

Konsekvens av budgetram 2020

Vuxenutbildningen kommer 2020 att presentera en budget i balans.¹⁷ För att göra detta möjligt behöver verksamheten göra en nedskärning utifrån personalantal redan från januari 2020 och denna nedskärning riskerar att komma förstärkas inför läsåret 2020/21 beroende på ekonomisk trend under första halvåret 2020. En förstärkt nedskärning innebär att flera verksamheter inom vuxenutbildningen riskerar att försvinna och vuxenutbildningen tappar bredd och produktion.

Konsekvensen av en nedskärning i budgeten för inköp av kurser innebär inte endast att Vuxenutbildningen riskerar att bryta mot uppsatta lagkrav¹⁸ utan även att färre beviljade kurser ger färre genomförda poäng och det innebär att verksamheten får en lägre intäkt i form av statsbidrag. Det är i detta mycket viktigt att vara medveten om att statsbidragen kommer genom våra breda utbildningssatsningar på plats och distans. En budget i balans fordrar således att vi fortsatt producerar kurser och utbildningar med en bred variation.

En ytterligare konsekvens av kommande personella nedskärningar är att verksamheten får svårt att möta den elevgrupp som Arbetsmarknadsenheten spår kommer att öka. Elever med kort eller ingen skolbakgrund samt med funktionsnedsättning är en stor utmaning att hantera då dessa elever kräver att utökat stöd i undervisningen.

¹⁷ Bakgrund budget 2017-2020: Inför 2017 beviljades vuxenutbildningen en budgetram på 8 948 000. Inför 2018 beviljades vuxenutbildningen en ökning på 161 000 kr, vilket gav en budgetram på 9 109 000 (uppräknings med 1,8 %). Inför 2019 beviljades vuxenutbildningen en ökning på 116 000 kr, vilket gav en budgetram på 9 225 000 (uppräknings med 1,3 %). Inför 2020 beviljades vuxenutbildningen en ökning på 92 000 kr, vilket gav en budgetram på 9 317 000 (uppräknings med 1,0 %).

¹⁸ Skollag (2010:800). 20 kapitlet 10–11 §§, 19–20 §§ samt 3 kapitlet 2 § förordningen om vuxenutbildning.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Referenser

Arbetsförmedlingen 2019a. *Utbildningsplikt för deltagare med kort utbildning i etableringsprogrammet. Återrapport. Af-2019/0022 4627 Dir. 2017:20. Tilläggsdirektiv till Delegationen för unga till arbete.*

Arbetsförmedlingen 2019b. *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 Uppsala län Prognos för arbetsmarknaden 2019-2020.*

Dir. 2017:21. *En väl anpassad vuxenutbildning.*

Dir. 2017:125. *Tilläggsdirektiv till Komvuxutredningen.*

Ds. 2019. *På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för fler elever med svenska som andraspråk (KLIVA)*

Förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan.

Förordningen (2009:131) om utbildning inom yrkeshögskolan som uppdragsutbildning.

Förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd.

Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen.

Förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning.

Förordningen (2017:532) om studiestartsstöd.

Lag (2017:527) om studiestartsstöd.

Lärarnas Riksförbund 2017. *Låt kvalitet gå före pris i vuxenutbildningen – en rapport om vuxenutbildningens utmaningar.*

Prop. 2009/10:165. *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.*

Prop. 2016/17:5. *Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux.*

Prop. 2016/17:158 *Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd.*

SCB 2017. *Trender och Prognoser 2017.*

SCB 2018. *Brist på gymnasialt yrkesutbildade även om 20 år. Publicerad: 2018-03-05*

Skolinspektionen 2018. *Kvalitetsgranskning sfi 2018. Dnr. 400-2016:699.*

Skolinspektionen 2019. *Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå – granskning av huvudmäns och rektorers arbete med flexibilitet och individanpassning. Dnr. 2017-10217.*

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

SKR. 2019. *Kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva. En pilotundersökning.*

Skollagen (2010:800).

Skolverket. 2016. *Redovisning av uppdrag om uppföljning av sysselsättning efter avslutade studier inom kommunal vuxenutbildning och utbildning i svenska för invandrare.* Dnr 5.1.3-2016:01370.

Skolverket 2019. *Betyg och studieresultat i vuxenutbildningen.*

Skolverket 2019. *Elever, kursdeltagare och studieresultat i grundläggande och gymnasial vuxenutbildning år 2018.* Dnr: 2018:01723.

SOU 2018:71. *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden.*

Östhammars kommun. Barn- och utbildningskontoret. 2015. *Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium (KVV-labb).* 2015-08-21.

Östhammars kommun. *Arbetsmarknadspolitisk överenskommelse 2017-2020.*

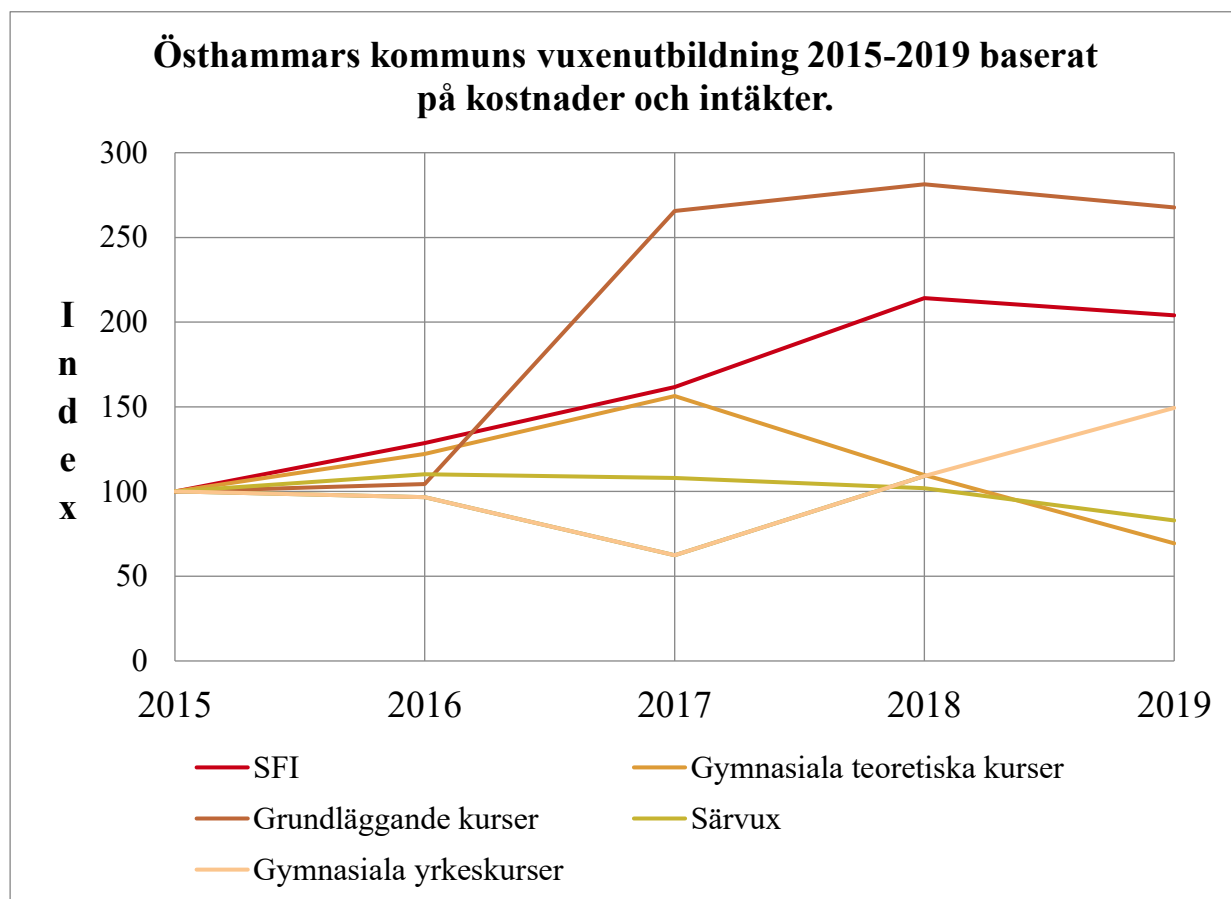
Östhammars kommun. *Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2020.*

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

Bilaga 1

Östhammars kommuns vuxenutbildning 2015-2019 baserat på kostnader och intäkter

Trenden nedan har beräknats utifrån kostnader och intäkter under åren 2015 till och med 2019. Underlaget har hämtats ur kommunens ekonomisystem Raindance. Trenderna visar på kostnader i alla poster utom uppdragsutbildning där verksamheten gör intäkter. Även YH visar på en intäkt 2019 vilket inte stämmer då en större kostnad inte var inkommen och bokförd i systemet vid tillfället för inhämtandet av underlaget.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

År	Utfall tkr	Antal individer	Relativ frekvens	Index
<i>SFI</i>				
2015	1862		100%	100
2016	2394		129%	129
2017	3010		162%	162
2018	3988		214%	214
2019	3799		204%	204
<i>Gymnasiala teoretiska kurser</i>				
2015	1762		100%	100
2016	2152		122%	122
2017	2755		156%	156
2018	1931		110%	110
2019	1223		69%	69
<i>Gymnasiala yrkeskurser</i>				
2015	2092		100%	100
2016	1702		97%	97
2017	1099		62%	62
2018	1923		109%	109
2019	2631		149%	149
<i>Grundläggande kurser</i>				
2015	499		100%	100
2016	521		104%	104
2017	1325		266%	266
2018	1404		281%	281
2019	1336		268%	268
<i>Uppdragsutbildning</i>				
2015	-77		100%	100
2016	-317		412%	412
2017	-199		258%	258

Barn- och utbildningsförvaltningen
Zara Järvström
Magnus Kjellsson

2018	-336		436%	436
2019	-158		205%	205
<i>YH - Yrkeshögskolan</i>				
2015	1137		100%	100
2016	559		49%	49
2017	64		6%	6
2018	316		28%	28
2019	-482		-42%	-42
<i>Särvux</i>				
2015	1008		100%	100
2016	1253		110%	110
2017	1229		108%	108
2018	1160		102%	102
2019	943		83%	83

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

Beslutsunderlag

Vuxenutbildningen i Östhammars kommun

Förslag till beslut

- Ansvaret för Vuxenutbildningen delas mellan KS(beställare) och BUN(utförare och myndighet?)
- Vuxenutbildningen behöver tillföras 2,5 miljon för att uppfylla lagkrav och vara ett verkningsfullt verktyg i rådande läge – bör helt eller delvis arbetas in i budget 2021-2023
- Ytterligare utredning och finansiering krävs om vi ska utveckla Yrkesvux/YH

Ärendet skickas på remiss till barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden.

1. Ärendebeskrivning

Den 2020-03-23 fick Vuxenutbildningen av Kommundirektör via Barn- och utbildningschef ett uppdrag att inkomma med förslag på:

- Hur styrningen av Vuxenutbildningen skulle kunna ske – inte driften, utan snarare styrning av innehåll och vem som har budget för detta.
- Hur Vuxenutbildningen behöver budgetförstärkas.
- Hur vi framledes jobbar med utbildningar inriktat mot industri och teknik (Vuxenutbildning) oavsett om vi jobbar med yrkesvux eller yrkeshögskola (YH) och vilka ekonomiska följder det får.

1.1 Bakgrund

Vuxenutbildningens verksamhetsledning fick i september 2019 av Barn- och utbildningschefen ett uppdrag att utreda vilket behov det finns av Vuxenutbildningen i

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

kommunen utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Utredningen skickades till Barn- och utbildningschef i januari 2020.

I arbetet med utredningen ”Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun” (se bilaga 1) hämtade utredarna synpunkter från ett flertal aktörer som: Arbetsförmedlingen, Socialförvaltningen, Arbetsmarknadsenheten (AME), Teknikcollege, Vård- och omsorgscollege, den lokala styrgruppen för yrkeshögskoleutbildning samt enskilda företag. Även regionens behov utifrån prognoser från Arbetsförmedlingen och SCB samt underlag om vilka utbildningar som kommuninvånarna efterfrågar användes. Utredningen använde även underlag på nationell nivå i form av SOU-utredningar, inspel från Sveriges kommuner och regioner (SKR), remissvar från Arbetsförmedlingen m.m. samt deltaganden i konferenser.

Av SCB:s *Trender och Prognoser 2017, befolkningen, utbildningen, arbetsmarknaden med sikte på år 2035* framgår att tillgången på arbetskraft med yrkesinriktad gymnasial utbildning inte kommer att kunna möta den framtida efterfrågan inom flera utbildningsområden. Det finns risk för brist på bland annat utbildade inom bygg, industri och fordon. Det finns även risk för brist på utbildade inom vård och omsorg samt restaurang och livsmedel. Samtidigt som bristen på gymnasialt yrkesutbildade riskerar att förvärras visar SCB:s prognos också att tillgången på arbetskraft med en lärarutbildning inom gymnasieskolans yrkesämnen inte väntas kunna svara mot den framtida efterfrågan.¹

Den sammantagna bilden är att Vuxenutbildningen i grunden fyller en viktig funktion ur ett utbildnings- och arbetsmarknadsperspektiv. I dialogerna framkommer behovet av en fortsatt utveckling av flexibiliteten i utbildningen och att studier, i ännu större utsträckning, ska vara möjliga att kombinera med andra aktiviteter t. ex. arbete. Att erbjuda breda utbildnings-möjligheter ses också som viktigt utifrån möjligheten att skapa individuella

¹ SCB 2017. *Trender och Prognoser 2017*. SCB 2018. *Brist på gymnasialt yrkesutbildade även om 20 år*. Publicerad: 2018-03-05. Ny prognos publiceras 2020-12-15.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

lösningar som leder mot arbete och sysselsättning. Fortsatt satsning på yrkesutbildningar och yrkeskurser på gymnasial nivå efterfrågas speciellt inom utpekade bristyrken som exempelvis kockar, barnskötare, vårdpersonal, tekniker, elektriker och svetsare. Viktigt är också att fortsatt satsa på utbildningar inom Yrkehögskolan och erbjuda utbildningar på en eftergymnasial nivå.

En ökad utbildningsgrad ger i sin tur effekt även samhällspolitiskt och integrationsmässigt. Vuxenutbildningen kan hjälpa människor att ställa om och byta karriär i ett allt föränderligare arbetsliv och hjälpa företagen utifrån deras kompetensbehov som både växer och förändras allt snabbare över tid.

2. Styrning av innehåll

Innehållet i Vuxenutbildningen styrs av dess statliga uppdrag som består av komvux och särsvux. Komvux inkluderar svenska för invandrare (sfi), grundläggande kurser samt gymnasiala kurser och särsvux som inkluderar grundläggande- och gymnasiala kurser.

Beslut i vilka kurser och hela utbildningar som ges på plats eller via distans avgörs i dag av Vuxenutbildningens ledning och sker i samverkan med Bruksgymnasiet. Utbildningar som finns på Bruksgymnasiet är stommen till de gymnasiala yrkesvuxutbildningar som i dag erbjuds på plats. Dessa utbildningar är mycket kostnadseffektiva då de båda verksamheterna kan dela på såväl lokaler, ledningsfunktioner, personal och administration. Beslut om yrkesvux sker även genom samverkan inom Regionalt yrkesvux (ReSam)² och är även en arbetsmarknads-politisk fråga.

² Ett samverkansavtal är framtaget inom ReSam. Avtalet innebär utökad samverkan mellan de åtta kommunerna: Enköpings kommun, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Älvkarleby kommun och Östhammars kommun. Samverkan syftar till att erbjuda regionens vuxna medborgare ett relevant utbildningsutbud inom hela vuxenutbildningen men framförallt gällande yrkesutbildning. Avtalet syftar även till att optimera resursanvändningen, öka kostnadseffektiviteten samt möta regeringens krav på ökad regional samverkan inom vuxenutbildningen.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

Tillgång och efterfrågan styr utbildningsutbudet. Det är den huvudman som anordnar komvux på gymnasial nivå som bestämmer om en sökande ska bli antagen till utbildningen. Om inte alla behöriga som sökt till utbildningen kan bli antagna ska huvudmannen göra ett urval. Vid urvalet ska huvudmannen ge företräde till sökande som har kort tidigare utbildning och som (i prioritetsordning):

- vill fullfölja studier som de har påbörjat enligt en individuell studieplan.
- behöver utbildningen för att komplettera ett reducerat program eller för att komplettera med någon annan behörighet.
- behöver utbildningen för sin pågående yrkesverksamhet eller ett planerat val av yrke.

Om någon har rätt till utbildning på gymnasial nivå ska hen mottas och också antas till utbildningen. Det innebär att huvudmannen inte får göra något urval bland dem som har rätt att gå utbildningen.³

Östhammars kommuns Vuxenutbildning har i dag även i uppdrag att driva YH-utbildning och ett Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium (KVV-labb), genomföra samhällsorientering för nyanlända samt genomföra uppdragsutbildningar inom exempelvis Vård och omsorg.

2.1 Förslag: Styrning av innehåll och vem som har budget för Vuxenutbildningen

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår att ansvaret för kommunens vuxenutbildning från och med budgetåret 2021 delas mellan Kommunstyrelsen och Barn- och utbildningsnämnden. Kommunstyrelsen ansvarar för uppdrag, mål och budget för verksamheten medan Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att driva en rättsäker och kvalitativ pedagogisk verksamhet

³ 2 kapitlet 23 skollagen och 3 kapitlet 7 § förordningen om vuxenutbildning.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

utifrån de förutsättningar som Kommunstyrelsen ger. Barn- och utbildningsnämnden är således huvudman för verksamheten och ansvarar för att ett systematiskt kvalitetetsarbete bedrivs och att både pedagogiska och ekonomiska uppföljningar görs och delges kommunstyrelsen fortlöpande.

Verksamheten förordar långsiktiga satsningar och nära samverkan med näringslivet och kommunens arbetsmarknadsenhet.

3. Förslag: Hur Vuxenutbildningen behöver budgetförstärkas

Vuxenutbildningen behöver utifrån nuvarande utbud och efterfrågan budgetförstärkas med 2,5 miljoner kronor. Budgetförstärkningen skapar möjlighet att dels bibehålla dagens utbud dels, till viss del, möta efterfrågan på lagstadgad utbildning som vi behöver köpa av andra aktörer.

Verksamheten bedömer att det finns en risk för ytterligare ökade kostnader om arbetslösheten ökar i kommunen då en ökad arbetslöshet kan innebära en ökning av efterfrågan på såväl lagstadgad som övrig utbildning. Vi ser redan en ökad efterfrågan från kommuninvånare som i normala fall inte har hög prioritet (som exempelvis de med gymnasieexamen och som nu önskar yrkesväxla på grund av oro för arbetslöshet).

Nationellt har arbetslösheten, i dagsläget, ökat till 8,1% (jämfört med 6,7% för ett år sedan) och i Uppsala län ökat till 6,7% (jämfört med 5,3% för ett år sedan).

Den föreslagna budgetförstärkningen för inköp av utbildningar och kurser samt genomförande av utbildningar och kurser innebär att Vuxenutbildningen inte riskerar att bryta mot uppsatta lagkrav⁴. Dessutom innebär fler genomförda poäng även att verksamheten får en högre intäkt i form av statsbidrag. Det är i detta mycket viktigt att vara medveten om att

⁴ Skollag (2010:800). 20 kapitlet 10–11 §§, 19–20 §§ samt 3 kapitlet 2 § förordningen om vuxenutbildning.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

statsbidragen kommer genom våra utbildningssatsningar på plats och distans. En stabil budget är beroende av att vi fortsatt producerar kurser och utbildningar med variation.

Den föreslagna budgetförstärkningen innebär även att Vuxenutbildningen inte behöver genomföra personella nedskärningar och då bland annat bättre kunna tillgodose behov från individer med kort eller ingen skolbakgrund i kombination med funktionsnedsättning. Dessa individer är en stor utmaning att hantera då dessa elever kräver ett stort utökat stöd i undervisningen. Exempelvis så betalar vi en interkommunal ersättning på 26 000 kr/mån för en anpassad utbildning för en nyanländ vuxen med grav synnedsättning.

Utöver ovanstående så avgör kommande inriktningsbeslut i frågan om KVV-labb, YH-utbildning och yrkesvux processteknik, beskrivet nedan, eventuell ytterligare behov av budget-förstärkning.

3.1 Förslag på resursfördelningsmodell

Barn- och utbildningsförvaltningen förordar en resursfördelningsmodell där Vuxenutbildningen framöver ges en budgetram som dels täcker den lagstadgade verksamheten dels de utbildningsinsatser som kommunstyrelsen anser är prioriterade.

En tänkbar arbetsgång kan vara att Vuxenutbildningen inför varje års budgetarbete inkommer med ett diskussionsunderlag till kommunstyrelsen. Underlaget bör innehålla volymförändringar kommande period (prognos över fler/färre elever), förändringar i lagkrav och statsbidrag, verksamhetens tankar om prioriterade satsningar och möjliga omprioriteringar samt annat som behöver diskuteras.

Kommunstyrelsen beslutar utifrån verksamhetens underlag och andra överväganden hur budgetramen nästkommande år ska fördelas och specificeras, t.ex.:

Barn- och utbildningsförvaltningen

Lisbeth Bodén

Zara Järvström

Magnus Kjellson

Sara Ersund

Pete

Resursfördelningsmodell vuxenutbildning - en specificerad rambudgetmodell

Delverksamhet	Utbildningskapacitet (ungefärligt elevantal) (st)	Budgetram (tkr)
Komvux grundnivå inkl inköp av utbildning	X	X
Komvux gymnasienivå inkl köp av utbildning	X	X
Svenska för invandrare	X	X
Särvux	X	X
Yrkehögskola och Uppdragsutbildning	X	X
Övriga satsningar	X	X

Barn- och utbildningsförvaltningen har tillsammans med skolledningen för Vuxenutbildningen diskuterat andra möjliga resursfördelningsmodeller än den ovan föreslagna, t.ex. en elevpengs-modell, men har kommit fram till att en rambudgetmodell är det mest lämpliga i en liten kommun som Östhammar med få privata aktörer.

3.2 Statligt stöd till vuxenutbildning

I statens budget för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett anslag på 2 372 422 000 kronor. Regeringens förslår i vårändringsbudgeten, 2020 (Regeringens proposition 2019/20:9) att stödet till vuxenutbildning ökas med 675 000 000 kronor. Kommunernas förutsättningar att erbjuda regional yrkesinriktad vuxenutbildning till individer som varslats om uppsägning till följd av utbrottet av det nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19, och därför behöver utbilda sig för att få ett nytt arbete, behöver förbättras och antalet platser behöver byggas ut. I förslaget framgår att staten bör finansiera samtliga platser i regionalt yrkesvux under 2020 och tillföra medel för att möjliggöra fler helårsplatser än vad som nyttjades 2019. Detta innebär att utbildningar som påbörjas inom yrkesvux till hösten 2020 kommer att fortgå under 2021/22. I propositionen till vårändringsbudgeten framgår inte om staten även kommer finansiera påbörjade utbildningar fullt ut. Det innebär att kostnaden följer med verksamheten för pågående yrkesvuxutbildningar som inte slutförs under 2020.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

Statsbidrag ges i dagsläget för mellan 30.000 – 75.000 kr per årsstudieplats (motsvarande 800 poäng). I dagsläget bekostar samverkande kommuner lika många årsstudieplatser som vi får statsbidrag för (dvs. 50 % av årsstudieplatserna).⁵

Utifrån förändringar i *Förordning (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning*, förändras kraven gällande medfinansiering från 2021. Den nya ändringen innebär att samverkande kommuner ska bekosta 30 % av årsstudieplatserna.

4. Förslag: Hur vi framledes arbetar med utbildningar inriktat mot industri och teknik (Vuxenutbildning) oavsett om vi arbetar med yrkesvux eller YH och vilka ekonomiska följder det får

Vi ser olika scenarier här. Om inriktningsbeslut att Gimo Utbildnings AB (GUAB) ska avvecklas fastställs så kommer vi att tappa en stor samverkanspart inom YH- utbildningen då GUAB i dagsläget är leverantör av ca 50 % av utbildningen. Nedanstående förslag är exempel på lösningar som skulle kunna utredas ytterligare i samråd med Teknikcollege och lokala företag.

4.1 YH-utbildning, processteknik

I samverkan med Teknikcollege görs ny ansökan för *YH-utbildning, processteknik*, där företagen tar större ansvar för praktiska delar under perioder med *lärande i arbete* (LIA)

⁵ Vuxenutbildningen i Östhammars kommun har möjlighet att rekvirera 25 platser á 75 000 kr, samt 55 platser á 35 000 kr för 2020. De samverkande kommunerna inom ReSam har rätt att tillsammans redovisa sin produktion av gymnasiepoäng vilket kan innebära att några kommuner överproducerat och några underproducerat.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

enligt fastställda kursplaner.⁶ Utbildningens maskinmoment som tidigare genomfördes helt av GUAB minskas till förmån för mer processinriktad utbildning som går att genomföra till större del i KVV-labbet. Vid behov används i stället för GUAB andra aktörer exempelvis utbildningsföretaget Teknikutbildarna eller Wilhelm Haglunds gymnasium (WHG). Om möjligt rekryterar Vuxenutbildningen personal från GUAB som även kan förstärka andra yrkesutbildningar. Yrkehögskoleutbildningen till Processtekniker är en avancerad utbildning som historiskt sett resulterat i en hög grad av anställning för de elever som avlagt examen.

Genom statsbidrag får verksamheten rekvirera 132 300 kr per studerande för en helt genomförd YH-utbildning. Det maximala antal elever Vuxenutbildningen kan rekvirera för uppgår till 20 studerande. Då kostnaden för utbildning till stor del kvarstår oavsett elevantal är budgeteringen gjord utifrån hel klass och uppgår då till 2 646 000 kr. Kostnaden för den utbildning som Vuxenutbildningen idag anordnar uppgår till 3 444 396 kr. Färre elever än 20 ger högre kostnad per elev. Vi ser att behovet av processtekniker är större än intresset att gå utbildningen. Ett beslut om ny ansökan och eventuell start av YH bör ta med i beräkningen att de delar av utbildningen som idag köps av GUAB troligen innebär en kostnadsökning då YH skulle behöva köpa utbildning från andra aktörer.

4.2 Yrkesvuxutbildning, processteknik,

En *yrkesvuxutbildning, processteknik* på gymnasial nivå startas i samverkan med företag i kommunen. Även här tar företagen större ansvar för praktiska delar som *arbetsplats förlagt*

⁶ Lärande i arbetet (LIA) innebär att en del av utbildningen är förlagd till en arbetsplats, men precis som med andra kurser ska utbildningsanordnaren utarbeta en kursplan för LIA. Av planen ska det framgå vilka mål man som studerande förväntas uppnå och hur utbildningsanordnaren betygsätter kunskaper, färdigheter och kompetenser.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

lärande (apl) enligt fastställda kursplaner⁷ och utbildningens maskinmoment minskas till förmån för mer processinriktad utbildning som går att genomföra till större del i KVV-labbet. Vid behov används i stället för GUAB andra aktörer exempelvis utbildningsföretaget Teknikutbildarna eller WHG.

Yrkesvuxutbildningen kan delvis finansieras genom statsbidrag. Delar av utbildningen kan Vuxenutbildningen stå för genom egen personal. Beroende på utbildningens innehåll kan nyrekrytering av personal behövas. Om möjligt rekryterar Vuxenutbildningen personal från GUAB som även kan utveckla och förstärka andra yrkesutbildningar.

4.3 Yrkesvuxutbildning med lärningskaraktär

Ytterligare ett alternativ är att Vuxenutbildningen i samverkan med näringslivet startar *yrkesvuxutbildning med lärningskaraktär*, utifrån lokala behov där Vuxenutbildningen står för planering och de teoretiska delarna och näringslivet för praktiska delar. Goda exempel finns inom Teknikcollege där Vallviks Bruk i samarbete med Hälsinglands utbildningsförbund startat en processoperatörsutbildning. Företagen tar större ansvar för praktiska delar under apl-perioderna enligt fastställda kursplaner. Vid behov används i stället för GUAB andra aktörer exempelvis utbildningsföretaget Teknikutbildarna eller WHG.

Yrkesvuxutbildningen kan delvis finansieras genom statsbidrag (yrkesvux samt eventuellt bidrag till arbetsplatserna om yrkesvux anordnas som lärlingsutbildningar). Delar av utbildningen kan Vuxenutbildningen stå för genom egen personal. Som i ovanstående förslag kan nyrekrytering av personal behövas. Om möjligt rekryterar Vuxenutbildningen personal från GUAB som även kan utveckla och förstärka andra yrkesutbildningar.

⁷ Apl är lärande på en eller flera arbetsplatser utanför skolan (här vuxenutbildningen). Apl innebär att kurser eller delar av kurser förläggs till en eller flera arbetsplatser.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

5. Nuvarande utbud Vuxenutbildningen

Som beskrivet i bakgrunden består Vuxenutbildningen av komvux och särvox där komvux inkluderar svenska för invandrare (sfi), grundläggande kurser samt gymnasiala kurser och särvox som inkluderar grundläggande- och gymnasiala kurser. Vuxenutbildning utbildar även inom YH-utbildning, genomför samhällsorientering för nyanlända, genomför uppdragsutbildningar inom exempelvis Vård och omsorg samt driver ett KVV-labb. Se även utredningen ”Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun”.

5.1 Yrkesvux och uppdragsutbildningar

För att möta kommunens och samhällets utmaningar gällande anställningsbarhet inom flera bristyrken har Campus Öst (Vuxenutbildningen och Bruksgymnasiet) skapat en uppbyggnad och utbyggnad för yrkesvux på plats i Gimo. Inom yrkesvux erbjuder vi i dag på plats utbildningar inom Vård- och omsorg (Undersköterskeutbildning, USK) och 2017 startade yrkesutbildning inom Restaurang- och livsmedel. Utbildningarna utökades 2019 med barnskötare/elevassistent och kombinationsutbildning kock. Plan fanns för uppstart av utbildning till elektriker hösten 2019 men söktrycket var för lågt för att vi skulle kunna starta utbildningen. Utbildningarna finansieras inom befintlig budgetram samt med beviljat statsbidrag (beskrivet ovan) och möjliggörs genom ett nära samarbete med Bruksgymnasiet.

Övriga yrkesvuxutbildningar köper Vuxenutbildningen in från externa utbildningsanordnare samt genom att köpa platser i andra kommuner.

Det finns tydliga behov inom andra branscher och Vuxenutbildningen får förfrågningar om det finns möjlighet att starta utbildningar. Bland annat har det kommit in förfrågan om att starta vidareutbildning för elektriker – inom industriautomation (förfrågan från Industriarbetsgivarna i samråd med Elteknikbranschen Gymnasieskolor i Sverige AB, ETG),

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

m.fl., men där ser Vuxenutbildningen inte att behovet kan tillgodoses utan ytterligare finansiering. Även andra behov i kommunen har framkommit.⁸ Vuxenutbildningen har under våren 2020 genomfört en snabbutbildning av vårdbiträden och fått förfrågan om önskad fortbildning av personal inom äldreomsorgen. Fler möjligheter till yrkesutbildningar och uppdragsutbildningar skulle framöver kunna anordnas i egen regi i samarbete med Bruksgymnasiet och andra utbildningar behöva upphandlas från extern part.

I dagarna (12 maj 2020) meddelade Staten att ett äldreomsorgslyft ska genomföras som innebär att anställda inom äldreomsorgen ska erbjudas betald utbildning på arbetstid. Staten kommer att finansiera kostnaden för den tid den anställda är frånvarande på grund av studier. Satsningen omfattar 2,2 miljarder kronor under 2020 och 2021.

5.2 Yrkesvux i kombination med sfi/sva

Det finns ett behov av yrkesutbildningar inom komvux i kombination med sfi och svenska som andraspråk (sva). Många personer inom Vuxenutbildningen är utlandsfödda och antalet elever som söker dessa kombinationsutbildningar ökar. Här återfinns en allt större del av vuxen-utbildningens målgrupp.

5.3 Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium

Målet med KVV-labbet är att regionen ska kunna erbjuda utbildningsanordnare och företag ett professionellt modernt labb som ska kunna ge en praktisk och pedagogisk systemförståelse och grundkunskap inom fram för allt området Kraft, Värme- och Ventilation. Projektgruppen (med representanter från Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), Forsmarks kraftgrupp AB (FKA), Sandvik Coromant AB, Teknikcollege Uppland och Vattenfall Värme) ansåg att det i

⁸ Se ex. Arbetsmarknadspolitisk överenskommelse 2017-2020, s. 8 samt Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2020.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

första hand skulle byggas upp ett labb för inriktningen Kraft och Värme samt Styr- och Reglerteknik vilket har skett. Enligt nämndbeslut åtog sig Östhammars kommun och där Barn- och utbildningsnämnden huvudmannaskapet för satsningen. Vuxenutbildningen fick det operativa ansvaret. Labbet invigdes hösten 2016.

I dokument "Underlag för införande av ett Kraft-, Värme- och Ventilationslabb (KVV-labb) i Östhammars kommun" från 2015, framgår att beräkningarna utgår från en driftbudget på 840 tkr. Representanter från projektgruppen tog fram underlaget. Risken att labbet inte hyrs ut som planerat, att intäkterna blir lägre än beräknat sågs som en hanterbar risk.⁹ Labbet sköts och underhålls i dag av en ca 30 % tjänst som även håller i utbildningar.

Sedan starten 2016 har labbet hyrts ut i mindre utsträckning än beräknat trots marknadsföring och direktkontakt med de företag och utbildningsanordnare som ställde sig positiva till uppbyggnaden av labbet. Bland annat har det framförts att prisnivån är för hög. Detta har justerats utifrån undersökning vad liknande utbildningar kostar och de faktiska kostnaderna. Ett nytt avtal med FKA är framtaget där priserna är justerade. KVV-labbet används i dag bland annat i YH-utbildning Processtekniker och för gymnasieskolans El- och energiprogram med inriktning automation. Förhoppningen är att fler intressenter ska använda sig av labbet framöver.

6. Campus Öst framåt

Campus Öst verksamhet syftar till att stärka kunskapen och kompetensen i Östhammars kommun. För att utbudet ska matcha arbetsmarknadens behov ska vi ha en tät dialog med det

⁹ Barn- och utbildningskontoret. Kraft- Värme- och Ventilationslaboratorium (KVV-labb). 2015-08-21

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

lokala näringslivet och AME. Målet är att studenter blir anställningsbara eller studerar vidare efter genomförda studier hos oss.

I "Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun" framkommer att Vuxenutbildningen har förändrats och förväntas framöver möta allt fler behov. Vuxenutbildningen är avgörande för att klara kompetensförsörjningen och för nyanländas etablering i arbetslivet. Utbildningsformen är också av stor betydelse för unga som lämnar gymnasieskolan utan fullständiga betyg och för de arbetslösa som har behov av utbildning för att komma in på arbetsmarknaden. Även för dem som av olika anledningar vill eller behöver byta yrke har vuxenutbildning en viktig roll. Vuxenutbildningen har de senaste åren fler elever än tidigare inom främst sfi och yrkesvux.

I utredningen framkommer det att kurser och utbildningar är en viktig del av kommunal arbetsmarknadspolitik och dess mål att ge arbetslösa kompetenser som efterfrågas. Flera aktörer är dock inblandade. Med en arbetsmarknadsenhet närmare Vuxenutbildningen blir gränser tydligare och risken minskar att olika kommunala systemen för utbildning (och Arbetsförmedlingens utbud av arbetsmarknadsutbildningar) överlappar varandra.

För att kunna svara upp mot dessa förväntningar behöver förutsättningarna för verksamheterna förändras och uppdragen tydliggöras. En annan typ av medfinansiering som inte är lika statsbidragsberoende är önskvärd och skulle kunna skapa bättre planeringsförutsättningar och bättre möjlighet att följa intentionen med Vuxenutbildningen, som ska vara (än mer) flexibel, kunna utöka volymerna efter behov och samtidigt genomföra ett ökat utbud av yrkesutbildningar.

Campus Öst ser ett ökat behov av tillgång till stödinsatser under studierna. Med fler elever på sfi och fler elever med bland annat psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och tidigare skolmisslyckanden bakom sig ställer det krav på betydande anpassningar. Vi ser att dessa individer har svårighet med att klara studier på distans och vi skulle därför behöva utöka våra gymnasiala kurser för vuxenstuderanden på plats för att målgruppen ska kunna fullfölja utbildningen och nå en gymnasieexamen.

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén
Zara Järvström
Magnus Kjellson
Sara Ersund
Peter Nyberg(förslagstexten)

Verksamheterna har stora förutsättningar att fungera som utbildnings- och utvecklingscenter som ägs och drivs av Östhammars kommun. Ett Campus som erbjuder en variation av utbildningar för gymnasieelever och eftergymnasiala studier i nära samverkan med regionala företag och övriga kommunala verksamheter. Vuxenutbildningen kan exempelvis anordna uppdrags- och företagsutbildningar som vänder sig till företag, förvaltningar och organisationer.

En utvecklingsväg är även att satsa på Lärcentrum med språkstöd som dels kan fungera som stöd till elever inom Vuxenutbildningen och dels för elever som studerar på högskola/universitet och YH-anordnare. Studenterna kan i en utbyggt lärcentrum ta del av föreläsningar och genomföra tentamen. Ett utbyggt Campus Öst har en forsknings- och utvecklingsmiljö (FoU) i nära samverkan med Skolutvecklingsenheten och universitet och högskolor. I FoU-miljön skapar och sprider vi forskning som utvecklar kommunens (skol)verksamheter och skapar kunskap hos människor.

Beslutsunderlag

”Utredning kommunal vuxenutbildning (Komvux), Östhammars kommun”.

Beslutet skickas till

Barn- och Utbildningsnämnden

Socialnämnden

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Uppföljning angående hantering av belastningsregister

Bakgrund

Barn- och utbildningsnämnden beslutade 2020-03-05 att uppdra åt barn- och utbildningschefen att inkomma med en rapport om hur arbetet med att förbättra hanteringen av belastningsregister fortlöper vid nämndens sammanträde 2020-03-26. Rapporten ska innehålla hur många som fortfarande saknar utdrag ur belastningsregistret.

Vid barn- och utbildningsnämndens arbetsutskotts sammanträde 2020-03-19 beslutades att skjuta fram ärendet till arbetsutskottet 2020-06-11 och nämndssammanträdet 2020-06-25.

Rapport

Barn- och utbildningschefen har givit verksamhetscheferna för förskola, grundskola och gymnasieskola/vuxenutbildning i uppdrag att utifrån listor över de personer som tycks sakna registerutdrag vid den senaste internkontrollen ta reda på orsakerna till detta med sina chefer. Verksamhetscheferna har också haft uppdraget att aktualisera gällande rutiner med de chefer där brister funnits.

Vad gäller frågan om hur många medarbetare som idag saknar utdrag ur belastningsregistret så går den inte att besvara. Det anses inte heller möjligt att ta in registerutdrag retroaktivt (enligt rekommendationer från bl a kommunens HR-avdelning och Sveriges kommuner- och regioner (SKR)).

Det är av yttersta vikt att gällande rutiner följs och stor kraft läggs, och kommer att läggas, på fungerande rutiner och information kring dessa även framöver.

Verksamhetschefernas sammanfattning om orsakerna till att det brister i hanteringen av belastningsregister

Efter samtal med alla rektorer framkom följande orsaker:

- Brist på kommunikation mellan rektor och administratör

- Före detta anställda som blivit pensionärer fortsätter i verksamheten som vikarie, men utan att ett registerutdrag begärs in.
- VFU studenter lämnar in registerutdrag till VFU samordnaren, men de ska också visas upp för den anställande rektorn. Detta görs inte och registreras därför inte heller på personalkontoret.
- Timvikarier som fortsätter att vikariera när deras registerutdrag gått ut efter ett år behöver ansöka om ett nytt utdrag. Detta görs inte i den utsträckning som det borde. Rektorer och administratörerna har inget system för att bevaka detta, särskilt inte om personen i fråga har arbetat på flera enheter.

Dessa punkter är påtalade för alla rektorer och de kommer att kommunicera med sina administratörer och skapa rutiner för att säkra upp att det alltid efterfrågas ett utdrag ur belastningsregistret innan personen i fråga får en anställning.

Ledning- och verksamhetsstöd har presenterat ett nytt system för schemaläggning, Time care, där vi kommer att kunna hantera belastningsregister på ett mer systematiskt sätt framöver.

Lisbeth Bodén
Barn- och utbildningschef

Dnr KS-2019-647

§ 165. Remiss av Policy och riktlinjer för kommunens arbete och beslut som påverkar barn

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott godkänner förslag till *Policy samt riktlinjer för Östhammars kommuns arbete och beslut som påverkar barn* samt förslaget att Kommunfullmäktige ger barnkonventionsgruppen i uppdrag att förankra beslutade dokument i enlighet med kommunikationsplan och skickar det på remiss till berörda nämnder.

Remissvar ska lämnas till kommunstyrelsen@osthammar.se och handläggare Malin Arrendell senast 25 juni 2020.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Mot bakgrund av införandet av barnkonventionen i svensk lag beslutade Kommunfullmäktige att ge en arbetsgrupp uppdraget att,

- Ta fram förslag till en kommunövergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och implementeras i kommunens alla förvaltningar samt hur arbetet ska utvärderas.
- Rutinen för barnkonsekvensanalyser behöver ses över och tydliggöras så att det tydligt framgår att barn/ungdomar ska tillfrågas i en barnkonsekvensanalys.

Arbetsgruppen har delat upp uppdraget i två delar; förslag till policy och riktlinjer som innehåller anvisningar om implementering, uppföljning och utvärdering samt stöd till verksamheterna som ska implementera ett tydligare arbetssätt utifrån barnkonventionens regelverk. Genom implementering enligt policyn och riktlinjen ser arbetsgruppen att barnkonventionen förverkligas i kommunen. Stödmaterialet som har tagits fram innehåller även enklare utbildningsmaterial. Stödmaterialet har inte bifogats beslutet eftersom materialet är valbart för verksamheterna då förankringen av policyn och riktlinjerna bör anpassas av ansvarig chef utifrån verksamhetens förutsättningar.

Syfte

Riktlinjerna är framtagna för att underlätta arbetet med förverkligandet av policyn och i syfte att uppfylla barnkonventionens krav. Utgångspunkten är att underlaget ska användas av samtliga verksamheter i kommunen som ett led i att förverkliga barnkonventionen i det dagliga arbetet och i de beslut som fattas och som påverkar barn.

Ärendets beredning

Ärendet är framtaget av en arbetsgrupp med representanter från samtliga förvaltningar i kommunen. Gruppen har tillsatts av kommunledningen. Underlaget har kommunicerats med

Kommunstyrelsens arbetsutskott

elevråd på kommunens gymnasium samt samtliga högstadieskolor. De synpunkter som inkommit har beaktats.

Finansiering- arbetet finansieras inom respektive förvaltnings ordinarie budget.

Remissinstanser- ärendet ska lämnas till:

- Barn och utbildningsnämnden,
- Bygg- och miljönämnden,
- Kultur- och fritidsnämnden,
- Socialnämnden

Beslutsunderlag

- Policy och riktlinjer för arbete som berör barn
- Kommunikationsplan

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ungdomssamordnare Malin Arrendell och kommunjurist Anna Lidvall Gräll föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

- Barn och utbildningsnämnden,
- Bygg- och miljönämnden,
- Kultur- och fritidsnämnden,
- Socialnämnden
- Samtliga förvaltningschefer
- VD för kommunala bolag och stiftelser
- Kommundirektör
- Malin Arrendell (ärendets handläggare)

Policy samt riktlinjer för Östhammars kommuns arbete och beslut som påverkar barn.

Tillämpning av
barnkonventionen

Antagen i xxx åååå-mm-dd, § xx

Innehållsförteckning

Bakgrund	2
Kort om barnkonventionen.....	2
POLICY	3
RIKTLINJER för implementering av policy	3
Omfattning och ansvar	4
Utbildning till personal och förtroendevalda.....	4
Systematisera prövning av barnets bästa.....	4
Prövning av barns bästa.....	5
Barnkonsekvensanalys	5
Tydligt uppdrag att driva barn och ungdomsfrågor vad gäller delaktighet och inflytande.....	6
Regelbunden utvärdering av arbetet.....	6

Bakgrund

Barnkonventionen antogs i FN:s generalförsamling 20 november 1989. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990 utan några reservationer. Därefter har tre tilläggsprotokoll antagits i FN varav de två första även de ratificerats av Sverige. Sverige valde att, istället för att inkorporera barnkonventionen som helhet, använda en transformeringsmetod vilket innebär att våra lagar ändras och anpassas till barnkonventionens bestämmelser. Tack vare det så finns barnkonventionen redan idag i många delar av vår lagstiftning, t ex Socialtjänstlagen. Från och med 2020 är barnkonventionen i sin helhet införlivad i svensk lag. Barnkonventionen får därmed mer fokus. Mot bakgrund av införandet av barnkonventionen i Svensk lag beslutade Kommunfullmäktige att ge en arbetsgrupp uppdraget att,

- Ta fram förslag till en kommunövergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och implementeras i kommunens alla förvaltningar samt hur arbetet ska utvärderas.
- Rutinen för barnkonsekvensanalyser behöver ses över och tydliggöras så att det tydligt framgår att barn/ungdomar ska tillfrågas i en barnkonsekvensanalys.

Kort om barnkonventionen

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige. Lagen innebär att konventionens artiklar får högre status som svensk lag. Det åläggs ett större ansvar på till exempel lokala myndigheter och beslutsfattare att tillämpa barnkonventionen så att den får ett större genomslag vid bedömningar och ärenden som berör barn. Barnkonventionen består av 54 artiklar. Artiklarna ska enligt Barnombudsmannen läsas som en helhet.

Rättigheterna i barnkonventionen gäller alla barn och ungdomar upp till 18 års ålder.

Förenta Nationernas kommitté för barnets rättigheter har sammanfattat barnkonventionen i fyra grundprinciper, artikel 2, artikel 3, artikel 6 samt artikel 12.

Dessa grundprinciper är en del av kommunens policy, se nedan.

POLICY

I Östhammars kommun ska barnkonventionens grundprinciper genomsyra alla anställdas och förtroendevaldas utövande:

- Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras
- Artikel 3: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa
- Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling
- Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.¹

Detta innebär att:

All kommunal verksamhet i Östhammars kommun ska alltid analysera barnets bästa i förhållande till ett beslut som direkt eller indirekt påverkar barn före beslutet fattas. Analysen ska utföras i skenet av barnkonventionens fyra grundprinciper.

RIKTLINJER för implementering av policy

Riktlinjerna är framtagna för att underlätta samtliga verksamheters arbete med implementering och efterlevnad av policyn. Riktlinjerna är ett led i att uppfylla barnkonventionens krav.

Den förväntade effekten av att implementera policyn och riktlinjerna i det dagliga arbetet är att barnrättsperspektivet synliggörs och respekteras i såväl beslutsfattande, planering, styrning, uppföljning som i den löpande verksamheten.

Östhammars kommun ska leva upp till barns rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barns rättigheter och inflytande i Östhammars kommun är inte enbart viktiga inom områden där barn tydligt är i fokus, som till exempel förskola, skola och socialtjänst. Rättigheterna ska genomsyra all kommunal verksamhet. Exempel på det kan vara när nya bostadsområden planeras och när nya gång- och cykelvägar ska byggas.

För att Östhammars kommuns verksamheter ska genomsyas av en gemensam syn på barnets rätt till delaktighet i beslut som berör den ska dessa riktlinjer tillämpas.

För att arbetet med barnkonventionen ska falla väl ut i samtliga verksamheter krävs ett kontinuerligt arbete, åtagande och vilja att arbeta utifrån barnets bästa.

Även kontinuerlig uppföljning och utvärdering krävs av arbetet för att få fram ett kommunövergripande och enhetligt arbetssätt/metod. Framförallt behövs en acceptans av ett

¹ UNICEF. Barnkonventionen.
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#kort-version>
 (Hämtad 2020-03-13).

förtydligat och förändrat arbetssätt i beslutsprocesser hos medarbetare samt en nyfikenhet och mod att inhämta barns synpunkter vid beslut.

Det behövs många och återkommande insatser och åtgärder för att ett barnrättsperspektiv ska få ett ökat genomslag i kommunen.

Omfattning och ansvar

Dessa riktlinjer berör kommunal verksamhet. Med kommunal verksamhet åsyftas allt arbete som utförs av anställda, förtroendevalda, bolag och stiftelser.

Varje nämnd och styrelse har ett ansvar för att implementera riktlinjerna inom sitt verksamhetsområde samt att regelbundet följa upp arbetet.

Utbildning till personal och förtroendevalda

För att påverka attityder, arbetssätt och förhållningssätt i kommunens verksamheter krävs att kunskapen om barnkonventionen sprids och synliggörs i hela organisationen. Varje chef ansvarar för att höja samtliga medarbetares kunskapsnivå, kartlägga nuvarande arbetssätt, ta fram processer som införlivar barnkonventionens artiklar, policyn och dessa riktlinjer i det dagliga arbetet samt att regelbundet följa upp och rapportera hur arbetet fortskrider. Till stöd (valbart) för detta arbete har ett särskilt utbildningsmaterial, processutvecklingsstöd samt mall för barnkonsekvensanalys tagits fram.

För att inspirera och väcka lusten till förbättrade arbetssätt kan utbildningar i ämnet genomföras, till exempel genom en föreläsning av barnombudsman eller barnrättsexpert. Detta ansvarar respektive chef för att utforma och bekosta.

En förutsättning för att detta arbete ska bli framgångsrikt är att återkommande informations- och utbildningsinsatser genomförs och arbetet utvecklas genom att resultatet av utvärderingar införlivas i det dagliga arbetet. Detta arbete ansvarar respektive chef för att utforma och bekosta.

Systematisera prövning av barnets bästa

Vad som är barnets bästa går inte alltid att ge ett enkelt och entydigt svar på. Barnets bästa som tillvägagångssätt innebär att de beslut som påverkar barn ska föregås av en bedömning av vilka konsekvenser beslutet kan få för det enskilda barnet eller för barn i grupp. Den som fattar beslut ska

- motivera vad barnets bästa bedöms vara,
- beskriva hur prövningen har genomförts,
- beskriva hur barnets bästa har bedömts gentemot andra intressen,
- Om ett beslut tas som inte är i linje med barnets bästa, ska även eventuella kompensatoriska åtgärder redovisas.

All kommunal verksamhet i Östhammars kommun ska alltid analysera barnets bästa i förhållande till ett beslut som direkt eller indirekt påverkar barn före beslutet fattas.

Det innebär att en prövning av barnets bästa ska vara en integrerad del av verksamhetens ärende- och beslutsprocesser. All kommunal verksamhet behöver därför tydliga beskrivningar för hur prövningar av barnets bästa genomförs. Till stöd för detta arbete har det tagits fram en mall för prövning av barnets bästa och barnkonsekvensanalys.

Prövning av barns bästa

En prövning av barns bästa ska utgå från ett barnrättsperspektiv och fungerar som en undersökning där man tar hänsyn till rådande lagstiftning, forskning, synpunkter från beprövad erfarenhet, barns sociala nätverk och barnets/barns åsikter.

1. Barnperspektiv

- Vad säger forskning
- Vad säger erfarenhet och praxis
- Vad säger vuxna runt barnet

2. Barnets perspektiv

- Vilka barn berörs och ska tillfrågas?
- Vad säger barnet självt?
- Har barnet tillfrågats på ett sätt som passar barnet?

Barnrättsperspektiv

Som grund för
bedömning av
barnets bästa

Barnets bästa är ett komplext begrepp, och dess innebörd måste avgöras från fall till fall. Barnets bästa ska tolkas tillsammans med barnkonventionens övriga rättigheter. Begreppet barnets bästa är flexibelt och anpassningsbart. Det bör bedömas individuellt utifrån det berörda barnets eller de berörda barnens specifika situation. Den som fattar beslut ska ta hänsyn till barnets personliga förutsättningar och behov.

I beslut som rör barn som kollektiv måste barns bästa bedömas och fastställas med utgångspunkt i de omständigheter som råder för den grupp av barn det gäller och för barn i allmänhet. I båda fallen bör bedömningen och fastställandet göras med full respekt för rättigheterna i barnkonventionen.

Barnkonsekvensanalys

Mallen barnkonsekvensanalys (bilaga) ska användas vid större förändringar som rör barn. Det kan till exempel gälla framtagande av policydokument och budget, nedläggningar av skolor, byggande av bostadsområden och förändringar i verksamheter.

I en barnkonsekvensanalys tas även hänsyn till andra faktorer som bär vikt i frågan, så som långsiktighet, intressekonflikter och ekonomi.

Tydligt uppdrag att driva barn och ungdomsfrågor vad gäller delaktighet och inflytande.

I Östhammars kommun ska det finnas ett tydligt utpekat ansvar för att driva barn och ungdomsfrågor och som tillsammans med kommunens nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta för att barns och ungas rättigheter enligt FN:s barnkonvention ska respekteras.

I uppdraget ingår att:

- driva på och stödja utvecklingen av kommunens arbete med FN:s barnkonvention
- uppmärksamma att barns rättigheter och intressen tillgodoses i kommunens styrdokument samt granska hur barns rättigheter implementeras
- öka kunskapen om barns rättigheter i alla kommunens verksamheter
- följa upp och regelbundet utvärdera kommunens arbete
- sammanställa kommunens utvärderade arbete i en rapport som presenteras för kommunfullmäktige

Uppdraget omfattar inte handläggning av enskilda ärenden eller att företräda enskilda invånare. Uppdraget ger inte heller befogenhet att överpröva eller ändra beslut som fattats av annan myndighet. Varje nämnd och bolagsstyrelse och stiftelse ansvarar för uppföljning och klagomålshantering inom sina respektive områden.

Regelbunden utvärdering av arbetet

All kommunal verksamhets arbete med att implementera och förverkliga barnkonventionen ska utvärderas genom att kommunens verksamheter årligen rapporterar via kommunens ledningssystem. Sammanställning och analys av inrapporterat underlag ska utföras vart annat år och resultera i en rapport. Rapporten ska redovisas till kommunfullmäktige.

Bilaga Kommunikationsplan till Policy och riktlinjer för kommunens arbete och beslut som berör barn

Vem? (målgrupp)	Vad? (innehåll)	Varför? (effekt)	Hur? (kanal)	När?	Ansvarig
Förtroende- valda	Policyn, riktlinjerna och implementerings-processen	Väl förankrat och tillämpat	Informationsfilm	Från juni	Respektive nämnd säkerställer att alla tar till sig informationen
Förvaltnings- ledningarna, ansvarig för att informationen når samtliga medarbetare.	Policyn, riktlinjerna, implementerings-processen och stödmaterial	Väl förankrat och tillämpat	Presentation på ett ordinarie möte.	Ht2020	BK-gruppen
KLG	Policyn, riktlinjerna, implementerings-processen och stödmaterial	Väl förankrat och tillämpat	Presentation på ett ordinarie möte.	Ht2020	BK-gruppen
Bolag och stiftelser	Policyn, riktlinjerna, implementerings-processen och stödmaterial	Väl förankrat och tillämpat	Presentation på ett ordinarie möte.	Ht2020	BK-gruppen
Barn	Information anpassad efter olika ålderskategorier.	Kännedom om barns rättigheter och att kommunen tar frågan på allvar.	Unicum, elevråd, Samhällsveckan (temadag). Utskick till verksamheter riktade mot barn, förskola,	Ht2020	Barn och utbildnings- förvaltningen/skol- utvecklingsenheten/ ungdomssamordnare

			grundskola, gymnasium med flera.		
Externwebb	Information, Policyn, riktlinjerna	Kännedom om barns rättigheter och att kommunen tar frågan på allvar	Hemsidan	Sommar 2020	BK-gruppen
Internwebb	Policyn, riktlinjerna, implementerings-processen och stödmaterial	Lättillgängligt stöd till medarbetare	Ines	Sommar 2020	BK-gruppen

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lisbeth Bodén

Yttrande på policy gällande barnkonvention

Yttrande

Det uppdrag som Kommunfullmäktige gav var att ta fram förslag till en kommunövergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och implementeras i kommunens alla förvaltningar samt hur arbetet ska utvärderas.

En policy fastställer de grundprinciper som ska vara gällande för de kommunanställdas agerande i allmänhet eller inom särskilda områden och beslutas av kommunfullmäktige. Riktlinjer beslutas i regel av nämnd eller på förvaltningsnivå.

Barn- och utbildningsnämnden anser att dokumentet ”Policy samt riktlinjer för Östhammars kommuns arbete och beslut som påverkar barn” behöver arbetas om. I den nuvarande formen är dokumentet rörigt och mycket av det som står under kapitlet ”RIKTLINJER för implementering av policy” skulle efter bearbetning kunna ingå i en mer omfattande ”Policy för arbetet med barnkonventionen i Östhammars Kommun”. Implementering behöver följas av en handlingsplan.

I dokumentet står även att mallen barnkonsekvensanalys ska användas vid större förändringar som rör barn. Barn- och utbildningsnämnden vill i detta sammanhang påpeka att även vid mindre förändringar som påverkar barn ska en barnkonsekvensanalys göras. Om mallen endast är till för större beslut bör även en mall för mindre förändringar tas fram.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår utifrån ovanstående att:

- Förslaget till policy omarbetas helt och att begreppet riktlinje inte används i dokumentet.
- En handlingsplan för implementering tas fram.
- Varje nämnd får i uppdrag att ta fram egna riktlinjer för hur policyn ska implementeras i den egna verksamheten.
- Barn- och utbildningsnämnden föreslår också att en metodhandbok för barnkonsekvensanalyser tas fram.